

בנק הפועלים

תמצית דוחות כספיים רבעוניים

ליום 30 בספטמבר 2021

Q3

תוכן העניינים

5	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
11	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
16	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
48	3. סקירת הסיכונים
75	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
77	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
81	ג. תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2021
85	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
94	ביאורים לדוחות הכספיים
211	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
215	5. ממשל תאגידי
216	6. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד ואופן ניהולם
230	7. נספחים
244	מילון מונחים
246	אינדקס

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

Q3

תוכן העניינים

11	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	1.1. מידע צופה פני עתיד
12	1.1. מידע כספי תמציתי
14	1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
14	1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית
16	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
16	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
20	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
26	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
36	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
43	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
47	2.6. חברות עיקריות
48	3. סקירת הסיכונים
48	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
48	3.2. סיכון אשראי
70	3.3. סיכון שוק
71	3.4. סיכון נזילות ומימון
72	3.5. סיכון תפעולי
72	3.6. סיכון צינת
73	3.7. סיכון סביבתי
73	3.8. סיכון מודל
74	3.9. סיכונים אחרים
74	3.10. חומרת גורמי הסיכון
75	3.11. השפעת הפסקת פרסום ריבית הליבור
75	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים
75	4.1. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים
76	4.2. בקרות ונהלים

רשימת הטבלאות

12 טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

17 טבלה 2-1: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

20 טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

21 טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו

22 טבלה 2-4: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

23 טבלה 2-5: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

24 טבלה 2-6: פירוט עמלות והכנסות אחרות

24 טבלה 2-7: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

25 טבלה 2-8: רווח כולל

26 טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

26 טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות גישת ההנהלה

27 טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי

27 טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

28 טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

29 טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

29 טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות

30 טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

30 טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

30 טבלה 2-18: מכשירים נגזרים

31 טבלה 2-19: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

34 טבלה 2-20: חישוב יחס הלימות ההון

35 טבלה 2-21: יחס מינוף

36 טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

43 טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

50 טבלה 3-1: פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים, במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי

51 טבלה 3-2: פרטים בדבר יתרת החוב הרשומה של אשראי בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

52 טבלה 3-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

53 טבלה 3-4: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

55 טבלה 3-5: מדדי סיכון אשראי

56 טבלה 3-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק

59 טבלה 3-7: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

60 טבלה 3-8: ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

61 טבלה 3-9: חשיפות עיקריות למדינות זרות

62 טבלה 3-10: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים

63 טבלה 3-11: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

63 טבלה 3-12: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

64 טבלה 3-13: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

64 טבלה 3-14: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים

65 טבלה 3-15: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

66 טבלה 3-16: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

66 טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה

67 טבלה 3-18: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים

67 טבלה 3-19: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

67 טבלה 3-20: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

68 טבלה 3-21: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

69 טבלה 3-22: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

70	טבלה 3-23: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
70	טבלה 3-24: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
71	טבלה 3-25: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית
71	טבלה 3-26: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ולשינויים במדד המחירים לצרכן
72	טבלה 3-27: יחס כיסוי הנזילות
74	טבלה 3-28: חומרת גורמי הסיכון

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 14 בנובמבר 2021, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של בנק הפועלים בע"מ והחברות המאוחדות שלו, ליום 30 בספטמבר 2021.

1.1 מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד הבינוי והשיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

1.2. מידע כספי תמציתי

התוצאות הכספיות של הבנק, החל מחודש מרץ 2020 מושפעות מהתפשטות נגיף הקורונה. במהלך תשע החודשים הראשונים של שנת 2021 חל שיפור בסביבה הכלכלית בישראל זאת על רקע התחסנות חלקים נרחבים מהאוכלוסייה והסרת חלק ניכר מן המגבלות שהוטלו על-ידי הממשלה.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	2020	30.09.2020	30.09.2021	30.09.2020	
מדדי ביצוע עיקריים					
5.3%	4.0%	13.1%	8.8%	11.8%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
5.7%	4.5%	13.1%	8.8%	11.8%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾⁽²⁾
5.6%	4.4%	13.1%	8.8%	11.8%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
5.7%	4.5%	13.1%	8.8%	11.8%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾⁽³⁾
0.41%	0.31%	0.93%	0.64%	0.82%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
2.65%	2.68%	2.53%	2.60%	2.47%	יחס הכנסות ⁽⁴⁾ לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
0.63%	0.64%	0.58%	0.59%	0.57%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
56.9%	56.8%	54.8%	56.1%	54.9%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מפעילות נמשכת
56.7%	56.6%	54.8%	56.1%	54.9%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים מפעילות נמשכת ⁽³⁾
1.98%	2.04%	1.83%	1.93%	1.85%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾⁽⁵⁾
140%	132%	127%	132%	127%	יחס כיסוי נזילות ⁽⁶⁾
ליום 31 בדצמבר					
	ליום				
2020	30.09.2020	30.09.2021			
11.52%	11.53%	11.18%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁷⁾		
14.60%	14.74%	13.69%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁷⁾		
6.78%	6.92%	6.32%	יחס מינוף ⁽⁷⁾		

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, הפסד מהיפרדות מישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (4) סך-כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
- (5) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה דוח דירקטוריון [פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.
- (6) למידע נוסף, ראה [פרק "סיכון נזילות ומימון"](#) להלן.
- (7) למידע נוסף, ראה [פרק "הון, הלימות הון ומינוף"](#) להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	2020	30.09.2020	30.09.2021	30.09.2020	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
2.00%	2.07%	1.48%	2.07%	1.48%	שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.52%	1.65%	1.24%	1.65%	1.24%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.09%	0.18%	(0.10%)	(0.03%)	(0.21%)	שיעור מחיקות חשבוניות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
0.64%	0.95%	(0.58%)	0.26%	(0.30%)	שיעור ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
2,056	1,141	3,980	816	1,207	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,205	1,290	3,980	816	1,207	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽²⁾
2,165	1,250	3,980	816	1,207	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,205	1,290	3,980	816	1,207	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽³⁾
8,797	6,559	7,306	2,201	2,565	הכנסות ריבית, נטו
1,943	2,130	(1,407)	193	(252)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
9,885	7,393	8,168	2,536	2,777	רווח מימוני, נטו*
4,379	3,280	3,452	1,101	1,079	הכנסות שאינן מריבית
3,155	2,364	2,457	755	838	מזה - עמלות
7,501	5,593	5,898	1,851	1,999	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,836	2,913	3,414	988	1,153	מזה - משכורות והוצאות גיליות
13,176	9,839	10,758	3,302	3,644	סך הכנסות
נתונים נוספים					
1.62	0.86	2.98	0.61	0.90	רווח נקי למניה המיוחס לבעלי המניות של הבנק (בש"ח)
⁽⁵⁾ 53.94	⁽⁵⁾ 53.94	46.15	-	46.15	סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁴⁾

* רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, הפסד מהפרדות מישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (4) על-פי מועד ההכרזה.
- (5) שולם כדיבידנד בעין במניות, חושב בהתבסס על שער מניית ישראל ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח).

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2020	2020	2021	
במיליוני ש"ח			
נתונים עיקריים מהמאזן			
539,602	513,686	604,324	סך-כל הנכסים
138,711	128,421	175,765	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
71,885	67,835	70,383	ניירות-ערך
301,828	292,845	335,297	אשראי לציבור, נטו
9,754	9,252	8,464	סיכון אשראי בעייתי, נטו
2,517	2,643	2,219	חובות פגומים מאזניים, נטו
3,208	3,482	2,799	אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
499,703	474,688	561,589	סך-כל ההתחייבויות
435,217	417,005	505,483	מזה - פיקדונות הציבור
6,591	3,280	10,448	פיקדונות מבנקים
23,490	24,724	18,761	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
39,873	38,971	42,717	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
נתונים נוספים			
22.0	18.3	28.5	מחיר מניה לטוף תקופה (בש"ח)

1.3 תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מאקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים ובכללם סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 חל שיפור בסביבה הכלכלית בישראל זאת על רקע התחסנות חלקים נרחבים מהאוכלוסייה והסרת חלק ניכר מן המגבלות שהוטלו על-ידי הממשלה. עם זאת, עדיין קיימת אי ודאות בנוגע למשך האירוע והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו.

למידע נוסף ראה [סעיף השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה ופרק סקירת הסיכונים](#) להלן [ידוע על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2021](#).

1.4 יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2020 אישרו הנהלת הבנק והדירקטוריון את התוכנית האסטרטגית ובמסגרת זו נקבעו היעדים והאסטרטגיה העסקית לשנים 2021-2023. הליך קביעת היעדים והאסטרטגיה העסקית, בוצעו תוך בחינת השלכות התפשטות נגיף הקורונה, השינויים בכלכלה הגלובלית, השינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה וההתעצמות בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, בכלל תחומי פעילותו.

התוכנית האסטרטגית גובשה תוך התייחסות למגמות המרכזיות המשפיעות על תעשיית הבנקאות ובהן, התגברות עוצמת התחרות מצד בנקים בינוניים ושחקנים פיננסיים חוץ בנקאיים, האצת מגמת המעבר לצריכת שירותים פיננסיים בערוצים הישירים (ערוצי הדיגיטל, המוקדים הטלפוניים והמכונות לשירות עצמי), המשך הצעדים הרגולטוריים להגברת התחרות במערכת הבנקאית, המשך השקעות משמעותיות בחברות פינטק וכניסתם של שחקנים טכנולוגיים משמעותיים לפעילות מול לקוחות קמעונאיים בזירה הפיננסית.

בנוסף לשינויים אלו, התוכנית האסטרטגית נבנתה תוך התייחסות גם לתרחישים עתידיים אפשריים לענף הבנקאות כפי שאלו פורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018. להערכת הבנק, במגזר הבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים) קיימת סבירות גבוהה להתממשות, מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר" בו יבזרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. ייתכן כי בתרחיש זה יירקמו שיתופי פעולה בין השחקנים באמצעות מודלים שונים לפעילות.

בהקשר זה יצוין כי ביום 5 למאי 2021 השיקה אפל את הארנק הדיגיטלי שלה "Apple Pay". כניסתו של ארנק אפל לשוק הישראלי (כפי שהתרחשה במקומות אחרים בעולם) צפויה להעלות משמעותית את השימוש בעולם הארנקים הדיגיטליים וכפועל יוצא את היערכות העסקים לרכוש יכולת לקבל תשלומים בשיטה זו. ההשקה כאמור צפויה להביא להשפעה חיובית גם על השימושים בארנק ביט של הבנק, מתוך זה שכוחה של אפל בכניסה לשוק יתמוך במעבר השוק לתשלום באמצעי החדש.

להערכת הבנק, בבנקאות העסקית והמסחרית, הערך המוסף שחברות הטכנולוגיה הגדולות יכולות לספק ללקוח העסקי הינו מוגבל יחסית ומכאן שהאיום הנשקף מצד ענקיות הטכנולוגיה בפלחי לקוחות אלו עדיין רחוק. על כן, להערכת הבנק במגזר הבנקאות העסקית קיימת סבירות גבוהה להתממשות תרחיש "הבנק המשופר". בתרחיש זה, יעברו הבנקים הקיימים תהליך מקיף של מודרניזציה ודיגיטציה ויעשו שימוש בטכנולוגיות חדישות כדי לשפר את מערכתיהם, לחדש את הממשק עם הלקוחות, ליצור ערך מוסף, ולהציע שירותים מתקדמים. חלק מהמודלים העסקיים ישתנו, אך הקשר עם הלקוחות ופעילות הליבה יישמרו. הבנק מיישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי ההון, והן נלקחו בחשבון במסגרת התכנון האסטרטגי של הבנק.

חזון הבנק - "מחויבים לצמיחה באמצעות בנקאות מתחדשת והוגנת ללקוחותינו"
כחלק מתהליך התכנון האסטרטגי, החליטה הנהלת הבנק והדירקטוריון לגבש חזון חדש אשר ינחה את פעילות הבנק.

אסטרטגיה עסקית

תוכנית הצמיחה מתבססת על שלושה צירים מרכזיים:

- 1. צמיחה בפעילות הבנקאית -** הבנק יפעל לצמיחה בהיקף פעילותו עם לקוחות הבנקאות הקמעונאית, המסחרית והעסקית, תוך שיפור מתמיד בהצעת הערך ללקוח.
- 2. פיתוח הבנקאות החדשה -** הבנק יקדם פיתוח של ערוצי הפצה חדשים עבור השירותים והמוצרים הבנקאיים, בדגש על ערוצי הפצה דיגיטליים חדשים הנשענים על יכולות ניתוח דאטה מתקדמות והצטיינות בחוויית המשתמש.
- 3. בניית תשתית ארגונית תומכת צמיחה -** הבנק יפעל להנעת תהליכים שיעודדו תרבות ארגונית ממוקדת לקוח, תומכת צמיחה ומאפשרת שיפור ה-delivery וה-Time to market. השימוש בדאטה ואנליטיקה ימשיך בתהליך ההרחבה וההעמקה שהחל לפני מספר שנים, לרבות מסעות לקוח הנתמכים בניתוח דאטה מתקדם. בנוסף, הבנק החל ביישום פרויקט לביצוע מודרניזציה של מערכות הליבה, ליצירת תשתית בנקאית גמישה ופשוטה יותר, שתשפר את קצב היישום של תהליכים עסקיים חדשים ופיתוח מוצרים חדשים (Time to Market), תשתית לבנקאות פתוחה (Open API) וצמצום עתיד של עלויות IT.

להרחבה בדבר אסטרטגיית הבנק וביטוייה בתחומי פעילותו השונים ראה [פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2020](#).

תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכניות לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס להשלכות התפשטות נגיף הקורונה בעולם ובישראל, למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

בתחילת הרבעון השלישי של שנת 2021 נרשמה עלייה בתחלואה במדינות רבות בעולם, אך במרביתן, בדומה לישראל, לא נרשמו סגרים או הגבלות משמעותיות והפעילות הכלכלית נמשכה לרוב כסדרה, תוך התרחבות ניכרת בפעילות מגזר השירותים. כלכלת ארצות-הברית צמחה ברבעון השלישי של שנת 2021 בשיעור של 2.0% במונחים שנתיים, ובגוש האירו נרשמה צמיחה של כ-0.9%. העלייה במספר המועסקים בארצות-הברית ובאירופה נמשכה, אך במקביל נרשמה עלייה חדה במספר המשרות הפנויות, המשקפת את השינוי בהעדפות התעסוקה של עובדים רבים. העלייה בסביבת האינפלציה ובציפיות לאינפלציה בעולם התגברה ברבעון האחרון, זאת על רקע המשך עלייה במחירי הסחורות, ובפרט מחירי האנרגיה, ובעלויות ההובלה. אינפלציה הליבה ב-12 החודשים שהסתיימו בספטמבר 2021 הגיעה בארצות-הברית ל-4.0% ובגוש האירו ל-1.9%. הבנקים המרכזיים בארצות-הברית ובגוש האירו הוסיפו להעריך שהאינפלציה היא זמנית, ולכן לא נדרשת בשלב זה התאמה של המדיניות המוניטרית, אך מספר מדינות מפותחות כבר העלו ריבית ברבעון השלישי של שנת 2021 ובהן צ'כיה, קוריאה, נורבגיה וניו זילנד.

הצמיחה בסין האטה ברבעון השלישי של שנת 2021 באופן ניכר לרמה של 0.8% (במונחים שנתיים לעומת רבעון קודם). ההאטה הושפעה, בין היתר, משיבושים באספקת החשמל וכן מריסון הפעילות בענף הביניים.

במהלך חודש אוקטובר 2021 עדכנה קרן המטבע הבינלאומית את תחזיות הצמיחה לכלכלה הגלובלית והפחיתה את תחזית הצמיחה לכלכלות המפותחות לשנת 2021. בקרן המטבע ציינו שההתאוששות העולמית נמשכת אך המומנטום נחלש בשל ההתפשטות המחודשת של וירוס הקורונה. בנוסף, תחזיות האינפלציה עודכנו כלפי מעלה והודגשו הבעיות בשרשראות האספקה בעולם והסיכונים מפני עלייה באינפלציה.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

במהלך החודשים יולי-אוגוסט 2021 החלה להירשם בישראל עלייה בתחלואה בשל התפשטות זן ה"דלתא". הממשלה החליטה על חיסון האוכלוסייה במנה שלישית, וזו אכן הביאה לירידה חדה במספר הנדבקים בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2021. למרות העלייה בתחלואה לא הוטלו מגבלות שפגעו בייצור או בצריכה הפרטית.

הפעילות הכלכלית ברבעון השלישי של שנת 2021 המשיכה להתרחב בקצב מואץ, כך לפחות על-פי האינדיקטורים הכלכליים שפורסמו עד כה. הצריכה הפרטית גדלה בקצב מהיר ובפרט זו של שירותים כמו פנאי ונופש, שצריכתם הוגבלה אשתקד. ענף ההי-טק גם הוא התרחב, וחברות טכנולוגיה גייסו היקפי הון גדולים. בשוק הנדל"ן, מכירת הדירות החדשות הגיעה לרמה גבוהה, תוך האצה בקצב עליות המחירים.

לאור השיפור המהיר בפעילות, הממשלה צמצמה את היקפי הסיוע למשקי בית ועסקים, ובכלל זה את תשלומי האבטלה לעובדים בחופשה ללא תשלום. בד בבד בנק ישראל החל לצמצם את רכישות אגרות-החוב.

שיעור האבטלה הרחב הוסיף לרדת לרמה של 7.9% בספטמבר 2021 לעומת 9.9% ביוני 2021, אם כי עיקר הירידה הייתה בתחילת הרבעון עם סיום תוכניות החופשה ללא תשלום, ולאחר מכן האבטלה התייצבה. מספר המשרות הפנויות במשק גבוה ומגיע לכ-137 אלף איש. חוסר התאמה בין המובטלים לבין המשרות הפנויות מאפיין בתקופה זו מדינות רבות בעולם, ועשויות להיות לו השפעות על פוטנציאל הצמיחה ולחצי האינפלציה.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

הגירעון התקציבי בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-51.5 מיליארד ש"ח זאת לעומת גירעון של 103.4 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור הגירעון התקציבי מהתוצר ירד לרמה של 7.4% בלבד. ירידת הגירעון מיוחסת להתאוששות המשק שהזניקה את ההכנסות ממסים כמו גם לסיום תוכניות הסיוע של הממשלה.

במהלך חודש נובמבר 2021 אישרה הכנסת את הצעת חוק התקציב לשנים 2021-2022, זאת לאחר תקופה של כשנתיים בהן נוהל תקציב המשקי. בד בבד אושר גם חוק ההסדרים שכולל רפורמות כלכליות חשובות כמו העלאת גיל הפרישה לנשים, שינויים בתקינה שיוזלו את היבוא, תוכנית לצמצום הרגולציה, ביטול הנפקת אגרות-חוב מיועדות לקרנות הפנסיה ורפורמת הבנקאות הפתוחה שמטרתה עידוד התחרות בשוק הפיננסי (למידע נוסף, ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים).

בנק ישראל הותיר את הריבית ברבעון השלישי של שנת 2021 ללא שינוי ברמה של 0.1%, ורכש אגרות-חוב ממשלתיות בהיקף של 8.3 מיליארד ש"ח. מתחילת התוכנית הגיעו הרכישות של בנק ישראל ל-76.9 מיליארד ש"ח מסך של כ-85 מיליארד ש"ח שהוקצו לתוכנית. לאור ההתאוששות המהירה של המשק והעלייה באינפלציה, הודיע בנק ישראל על אי-הארכת תוכנית רכישת אגרות-החוב. נוכח העלייה באינפלציה, שוקי הכספים החלו לתמחר תחילה של העלאות ריבית במהלך שנת 2022.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" עלה ברבעון השלישי של שנת 2021 בשיעור של 0.8%. מדד המחירים בגין חודש ספטמבר 2021 עלה בשיעור של 0.2%, והוא גבוה ב-2.5% לעומת המדד בספטמבר אשתקד. העלייה באינפלציה היא תופעה עולמית שנובעת בעיקר מעלייה חדה במחירי האנרגיה, פגיעה בשרשרת האספקה ועלייה במחירי הסחורות. יחד עם זאת, ניתן לראות שעלויות המחירים זלגו גם לענפי שירותים שונים, ובהינתן שגם בשוק העבודה קיים קושי לגייס עובדים, גוברות ההערכות שהאינפלציה לא תפחת במהרה. הציפיות לאינפלציה בשוק אגרות-החוב עלו, ואלו לטווח של שנה עומדות עתה על כ-2.8%.

השקל יוסף במהלך הרבעון השלישי של שנת 2021 בשיעור של 1.0% מול הדולר האמריקאי, ומול סל המטבעות הוא יוסף ב-2.4%. עלויות השערים המתמשכות בשוקי המניות בעולם, גורמות לגופים המוסדיים שמנהלים כספים בישראל למכור מטבע-חוץ, בכדי לא להגדיל את חשיפות המטבע שלהם. כמו-כן, גדלו מאוד ההשקעות מחו"ל בחברות טכנולוגיה ישראליות, וגם אלו פעלו לייסוף השקל. בנק ישראל רכש ברבעון השלישי של שנת 2021 מטבע-חוץ בהיקף רחב של 3.1 מיליארד דולר, ומתחילת השנה הגיעו הרכישות להיקף של 28.3 מיליארד דולר. בנק ישראל הודיע כי תוכנית רכישות מטבע-החוץ בסך 30 מיליארד דולר לא תוארך, אך רכישות מטבע-החוץ עשויות להימשך. יתרות מטבע-החוץ הגיעו לשיא של 204 מיליארד דולר.

שוקי הכספים והון

הרבעון השלישי של שנת 2021 אופיין בתנודתיות גבוהה בשווקים הפיננסיים בעולם. בחודשים יולי ואוגוסט 2021 נמשכו העלויות בשוקי המניות, על רקע השיפור בפעילות הכלכלית והמשך התמיכה של הבנקים המרכזיים. עם זאת, בחודש ספטמבר 2021 נרשמו ירידות שערים חדות במרבית מדדי המניות, על רקע העלייה בחששות מאינפלציה בעולם, הקדמת המועד הצפוי להעלאת ריבית הפד והמשבר בחברת הנדל"ן אוורגרנד הסינית. בסיכום הרבעון השלישי של שנת 2021 עלה מדד ה-S&P500 בארצות-הברית בשיעור של 0.2% ומדד המניות האירופי ה-STOXX_EUROPE_50 ירד ב-0.4%. מדד ת"א 125 עלה בסיכום הרבעון השלישי של שנת 2021 בשיעור של 5.4%. מחזורי המסחר היומיים במניות ובמכשירים המירים התמתנו מעט ברבעון השלישי של שנת 2021 לרמה של 1.77 מיליארד ש"ח לעומת 1.87 מיליארד ש"ח במוצע במחצית הראשונה של 2021. למרות הירידה ברבעון האחרון רמתם עדיין גבוהה לעומת התקופה המקבילה ב-2020.

התנודתיות בשווקים נרשמה גם בשוקי אגרות-החוב. בתחילת הרבעון השלישי של שנת 2021 נמשכה ההתמתנות בתשואות אגרות-החוב לטווחים הארוכים שהחלה ברבעון השני, אך בחודש אוגוסט 2021 השתנתה המגמה והחלה עלייה בתשואות הארוכות בארצות-הברית עד לרמה של 1.49% בסוף הרבעון השלישי של שנת 2021. בישראל נרשמה בתקופה זו מגמה דומה ותשואות אגרות-החוב הממשלתית לטווח של עשר שנים הגיעה בסוף הרבעון השלישי של שנת 2021 לרמה של 1.34%. בסיכום הרבעון השלישי של שנת 2021 מדד אגרות-החוב הממשלתיות השקליות נותר ללא שינוי ומדד אגרות-החוב הממשלתיות הצמודות עלה ב-2.6%. כמו-כן, מדד אגרות-החוב הקונצרניות הכללי עלה ב-1.6% ומרווחי התשואה לעומת אגרות-החוב הממשלתיות עלו מעט לרמה של כ-1.67%. גיוסי הון של החברות הישראליות הלא פיננסיות באמצעות אגרות-חוב זינקו ברבעון השלישי של שנת 2021 לרמה של 17.1 מיליארד ש"ח, לעומת 18.4 מיליארד ש"ח בכל המחצית הראשונה של שנת 2021.

טבלה 1-2: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

לשנת 2020	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2020	2021	2020	2021	
(0.6%)	(0.6%)	2.2%	0.1%	0.8%	שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים "הידוע"
(7.0%)	(0.4%)	0.4%	(0.7%)	(1.0%)	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארצות-הברית
2.1%	4.2%	(5.6%)	2.3%	(2.4%)	שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השוויצרי
1.7%	3.8%	(5.3%)	3.7%	(3.6%)	שיעור עליית (ירידת) שער האירו
(25.4%)	(23.7%)	(15.9%)	(12.6%)	(2.8%)	שיעור עליית (ירידת) שער הלירה התורכית

נתונים על ריבית בנק ישראל:

30.09.2020	31.12.2020	31.03.2021	30.06.2021	30.09.2021	
0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	שיעור הריבית בסוף התקופה

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד ליציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים"- גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2021". הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. הבנק מעריך ובוחן את התוכנית האסטרטגית לאור שינויים בסביבת המאקרו.

משבר התפשטות נגיף הקורונה הינו משבר בעל השלכות מאקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים ובכללם סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 חל שיפור בסביבה הכלכלית בישראל זאת על רקע התחסנות חלקים נרחבים מהאוכלוסייה והסרת חלק ניכר מן המגבלות שהוטלו על-ידי הממשלה. עם זאת, עדיין קיימת אי ודאות בנוגע למשך המשבר והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו ובהתאם גם על הסיכונים השונים. בהקשר זה נציין כי בשני הרבעונים האחרונים, על רקע הגידול בביקושים במשק, בשילוב עם החלטות עסקיות בבנק ותוך ביצוע התאמות והקלות מסוימות, חל בשני הרבעונים האחרונים גידול משמעותי בפעילות האשראי בבנק. גידול זה משפיע על הרווחיות ועל מרווחי האשראי. כמו-כן, הגידול האמור הביא לעלייה בהיקף נכסי הסיכון ובהתאם לירידה ביחס ההון, לירידה ביחס הנזילות ולירידה ביחס המינוף, זאת ללא חריגה מהדרישות הרגולטוריות בתחומים אלו, כמתואר בדוח. לפרטים ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית](#) לעיל [פרק השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה](#) להלן.

- סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית. עקב התפשטות נגיף הקורונה חל תהליך משמעותי של מעבר עובדים לעבודה מרחוק ושינויים נוספים באופן פעילות הבנק, זאת במקביל לגידול באיומים ובניסיונות תקיפה. הבנק פועל במטרה לצמצם את הסיכון.

- הסביבה הרגולטורית בארץ ובחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובחו"ל. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, לרבות נידוד חשבונות בנק באופן מקוון, והבנקאות הפתוחה עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית ובכלל זה על הבנק. בשלב זה מוקדם להעריך את ההשפעות של שינויים אלה על הבנק. כמו-כן, השפעות אלו ייתכן ולא יהיו מיידיות ובאופן חד, אלא השפעות איטיות ומתמשכות לאורך זמן, שייגרזו מתהליכי השינוי ההדרגתי הן בסביבת הבנק (לקוחותיו, שחקנים בשוק וכדומה), לצד היערכות הדרגתית של הבנק להתאמות הדרושות בפעילותו.

- סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד), חברות פינטק ובנקים דיגיטליים, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים להשפיע משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, נידוד חשבונות בנק ובנקאות פתוחה, כמו גם תחרות במגזר העסקי, העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק, ובכלל זה על מרווחי האשראי שלו. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2021-2023 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים.

- סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור, מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות.

- סיכון סביבתי:** בשנים האחרונות גברה ההבנה בעולם, כי אפשרות של התממשות סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים תפגע בכלכלה ובמקרים קיצוניים עלולה להביא לפגיעה משמעותית בבנקים ובמערכת הפיננסית כתוצאה מהתממשות סיכונים פיננסיים ולא-פיננסיים בטווח הארוך. השפעות אלו יכולות לבוא לידי ביטוי גם במסגרת הסיכונים האחרים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי בפעילותו, כמו סיכון אשראי (דרך ההשפעה על החוסן הפיננסי של לווים ושווי ביטחונות), סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד. לסיכונים אלו, בדגש על סיכונים אקלים והשפעת תהליכי מעבר לכלכלה מעוטת פליטת גזי חממה, יש מאפיינים ייחודיים של חוסר ודאות. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעות ארוכות הטווח של שינויים אלו על הבנק.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

2.1.3. השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה והתפתחויות בעקבותיו

במהלך החודשים יולי-אוגוסט 2021 החלה להירשם בישראל עלייה בתחלואה בשל התפשטות זן ה"דלתא". הממשלה החליטה על חיסון האוכלוסייה במנה שלישית, וזו אכן הביאה לירידה חדה במספר הנדבקים בחודשים ספטמבר-אוקטובר. למרות העלייה בתחלואה לא הוטלו מגבלות שפגעו בייצור או בצריכה הפרטית.

הפעילות הכלכלית ברבעון השלישי 2021 המשיכה להתרחב בקצב מואץ, כך לפחות על-פי האינדיקטורים הכלכליים שפורסמו עד כה. הצריכה הפרטית גדלה בקצב מהיר ובפרט זו של שירותים כמו פנאי ונופש, שצריכתם הוגבלה אשתקד. ענף ההי-טק גם הוא התרחב, וחברות טכנולוגיה גייסו היקפי הון גדולים. בשוק הנדל"ן, מכירת הדירות החדשות הגיעה לרמה גבוהה, תוך האצה בקצב עליות המחירים. לאור השיפור המהיר בפעילות, הממשלה צמצמה את היקפי הסיוע למשקי בית ועסקים, ובכלל זה את תשלומי האבטלה לעובדים בחופשה ללא תשלום. בד בבד בנק ישראל החל לצמצם את רכישות אגרות-החוב הממשלתיות, ובחודש אוקטובר הודיע על אי-הארכת תוכנית הרכישות. שיעור האבטלה הרחב הוסיף לרדת, אם כי במתינות. בספטמבר עמד שיעור האבטלה הרחב על 7.9% לעומת 9.9% בחודש יוני. מספר המשרות הפנויות במשק גבוה ומגיע לכ-137 אלף איש. חוסר התאמה בין המובטלים לבין המשרות הפנויות מאפיין בתקופה זו מדינות רבות בעולם, ועשויות להיות לו השפעות על פוטנציאל הצמיחה ולחצי האינפלציה.

הקורונה הביאה לפגיעה בשרשראות הייצור בעולם, ופגיעתה מתמשכת מעבר להערכות המוקדמות. זינוק במחירי ההובלה והסחורות, מלווה במחסור במוצרים תעשייתיים, ובייחוד ברכיבים אלקטרוניים, משבש את מהלך הייצור, ומלבה את האינפלציה בעולם. מחירי האנרגיה בעולם זינקו אף הם במהלך הרבעון השלישי. הפגיעה בכלכלה הישראלית עד כה היא פחותה בשל ההסתמכות על מקורות אנרגיה מקומיים, ומשקל קטן יחסית של תעשיות עתירות אנרגיה במשק.

על רקע הגידול בביקושים במשק, בשילוב עם החלטות עסקיות בבנק ותוך ביצוע התאמות והקלות מסוימות, חל בשני הרבעונים האחרונים גידול משמעותי בפעילות האשראי בבנק. גידול זה משפיע על הרווחיות ועל מרווחי האשראי. כמו-כן, הגידול האמור הביא לעלייה בהיקף נכסי הסיכון ובהתאם לירידה ביחס ההון, לירידה ביחס הנזילות ולירידה ביחס המינוף, זאת ללא חריגה מהדרישות הרגולטוריות בתחומים אלו, כמתואר בדוח.

כחלק מהיערכות הבנק לתוצאות משבר הקורונה, ובמטרה להעריך את השפעותיו האפשריות, נבחנו תרחישים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים, ואלו משמשים את הבנק לאמידת ההשפעות על הבנק. בתרחיש הייחוס הבנק מניח כי גם אם תהיה התפשטות נוספת של הנגיף היא לא תביא להגבלות מהותיות על הפעילות הכלכלית. בהתאם להנחה זו, צמיחת המשק נמשכת וצפויה לעמוד על כ-6.7% בשנת 2021. שיעור האבטלה הרחב צפוי לרדת בהדרגה ל-7.5% בסוף שנת 2021. המדיניות המוניטרית המרחיבה צפויה להיוותר על כנה. הערכות ותרחישים אלו מתעדכנים באופן שוטף בהתאם לתחזיות השונות, לתוכניות הכלכליות של הממשלה ולאירועים בארץ ובעולם. ראה [סעיף 1.1](#) לעיל בנוגע לאזהרת מידע צופה פני עתיד. בהיבט התפעולי ובהיבטי המשכיות עסקית נקט הבנק במהלך המשבר בשורה של תהליכים ואמצעים ובכללם עבודה מרוחק, דילול ו/או פיצול יחידות, שינויים באופן פעילות הסניפים והפעילות מול הלקוחות, דחיית תשלומי משכנתאות והלוואות ועוד. זאת בהתאם להנחיות הממשלה ומשרד הבריאות ושינוי רגולציה של בנק ישראל, ובפרט הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 של הפיקוח על הבנקים המתעדכנת מעת לעת. ככלל, הסיכונים התפעוליים ובכללם סיכוני הסייבר שקשורים למשבר והשלכותיו נותחו ובהתאם נשקלים ומיושמים בקורות ואמצעים מתאימים למזעור הסיכון. עם זאת, אופן הפעילות המשנתה לאור משבר התפשטות נגיף הקורונה טומן בחובו גידול מסוים בסיכון התפעולי במובנו הרחב. אופן הפעילות משנתה תדיר בהתאם לחומרת התפשטות הנגיף והנחיות הממשלה בנושא, כאשר נכון לעת הזו, הפעילות התפעולית חזרה לשגרה תוך שמירה על ההנחיות. על רקע משבר התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי, הפחית הפיקוח על הבנקים את דרישות ההון מהבנקים במסגרת הוראת שעה (שתוקפה הוארך עד 31 בדצמבר 2021), לפרטים נוספים, ראה [פרק הון ומינוף בדוח על הסיכונים ופרק הון](#)

[הלימות הון ומינוף להלן](#).

ביום 31 במרץ 2020 החליט דירקטוריון הבנק כי יעד יחס הון עצמי רובד 1 המזערי של הבנק יעמוד על 9.5%. לפרטים בדבר חוזר הפיקוח על הבנקים לעדכון הוראת השעה לרבות בדבר אפשרות חלוקת דיבידנד ראה [פרק הלימות הון להלן](#). יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2021 הינו 11.18% ויחס המינוף הינו 6.32% לעומת יחס הון עצמי רובד 1 של 11.52% ויחס מינוף של 6.78% ב-31 בדצמבר 2020.

יחס הנזילות הממוצע של הבנק במאוחד עמד על 127% ברבעון שהסתיים ב-30 בספטמבר 2021.

מתחילת המשבר ועד ליום 31 דצמבר 2020 רשם הבנק גידול בהוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח. זאת בנוסף להוצאות פרטניות בגין לווים המזוהים ספציפית. לפרטים נוספים ראה [דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2020](#). בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 רשם הבנק הכנסות מהפסדי אשראי שהסתכמו לסך של כ-1,407 מיליון ש"ח (מזה נרשמה בהפרשה הקבוצתית הכנסה בסך של כ-972 מיליון ש"ח). הקיטון בהפרשה הקבוצתית נרשם לנוכח השיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים, הירידה בממוצע המחיקות, בהיקפי החובות הבעייתיים והירידה הניכרת בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים. מנגד, חל גידול בהפרשה עקב עלייה בהיקפי האשראי אשר קיזז חלקית ירידה זו. בעקבות משבר הקורונה, נכון ליום 30 בספטמבר 2021, נדחו תשלומי הלוואות (קרן ו/או ריבית) בהיקף של כ-346 מיליון ש"ח, מתוך סך החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, כמפורט בפרק סיכון האשראי להלן.

התנודתיות בשווקים הפיננסיים בתחילת המשבר שהביאה לעלייה באומדני הסיכון של פעילות חדר העסקות של הבנק ולקוחותיו נרגעה בהמשכו, והירידה בשווי הנכסים הסחירים התחלפה בהתאוששות ואף ברמות שיא בחלק מהמדדים, זאת על רקע ההרחבות המוניטריות בארץ ובעולם. לא ניתן להעריך את היקף התפשטות הנגיף בעתיד, וכן לא לאמוד ולכמת את משך המשבר ועומקו ואת השפעתו העתידית על הכלכלה העולמית, המשק הישראלי, לקוחות הבנק והבנק עצמו.

2.1.4. רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון זיו האפט (BDO) וסומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המשותפים של הבנק. משרד האפט את האפט אשר התמזג למשרד זיו האפט בשנת 2000 החל לכהן כרואה החשבון המבקר של הבנק בשנת 1921. משרד סומך חייקין החל לכהן כרואה החשבון של הבנק בשנת 1998. לעיתים, מוצא לנכון רואה החשבון המבקר לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים. רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 10.ב. (ב) בתמצית הדוחות הכספיים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

התוצאות הכספיות, החל מחודש מרץ 2020, הושפעו מהתפשטות נגיף הקורונה. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 חל שיפור בסביבה הכלכלית בישראל, זאת על רקע התחסנות חלקים נרחבים מהאוכלוסייה והסרת חלק ניכר מן המגבלות שהוטלו על-ידי הממשלה. הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-3,980 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 1,141 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מרישום הכנסות מהפסדי אשראי וכן מגידול בשיעור של כ-9.3% בסך הכנסות הבנק. ההכנסות מהפסדי אשראי נרשמו בעיקר בשל שיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים ובהמשך הירידה בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים שהביא לקיטון בשיעורי הפרשה הקבוצתית, משיפור במחיקות האוטומטיות וכן מרישום הכנסה פרטנית להפסדי אשראי לנוכח ירידה בהוצאה הפרטנית ברוטו וגידול בהיקפי הריקברי. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמה בכ-13.1% בהשוואה לשיעור של כ-4.0% בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי		
	30.09.20	30.09.21	30.09.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	7,681	8,871	17.8%	3,071	15.5%
הוצאות ריבית	(1,122)	(1,565)	24.6%	(506)	39.5%
הכנסות ריבית, נטו	6,559	7,306	16.5%	2,565	11.4%
הכנסות מימון שאינן מריבית	834	862	(36.7%)	212	3.4%
רווח מימוני, נטו*	7,393	8,168	9.5%	2,777	10.5%
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	2,130	(1,407)	(230.6%)	(252)	(166.1%)
רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	5,263	9,575	29.3%	3,029	81.9%
עמלות והכנסות אחרות	2,446	2,590	13.2%	867	5.9%
הוצאות תפעוליות ואחרות	5,593	5,898	8.0%	1,999	5.5%
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	2,116	6,267	50.8%	1,897	196.2%
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	885	2,334	57.0%	705	163.7%
רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים	1,231	3,933	47.3%	1,192	219.5%
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	7	39	140.0%	12	457.1%
רווח נקי מפעילות נמשכת	1,238	3,972	47.9%	1,204	220.8%
הפסד מפעילות מופסקת	(109)	-	-	-	(100.0%)
רווח נקי:					
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	1,129	3,972	47.9%	1,204	251.8%
הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	12	8	50.0%	3	(33.3%)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	1,141	3,980	47.9%	1,207	248.8%
תשואת הרווח הנקי	4.0%	13.1%	34.1%	11.8%	227.5%

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי בשערי חליפין ובמדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות מטבע-חוץ ומדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו

	למשך חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.20	30.09.21		30.09.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	15.5%	7,681	8,871	17.8%	2,607	3,071
הוצאות ריבית	39.5%	(1,122)	(1,565)	24.6%	(406)	(506)
הכנסות ריבית, נטו	11.4%	6,559	7,306	16.5%	2,201	2,565
הכנסות מימון שאינן מריבית	3.4%	834	862	(36.7%)	335	212
סך הרווח המימוני המדווח	10.5%	7,393	8,168	9.5%	2,536	2,777
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:						
הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	5.8%	156	165	67.6%	34	57
רווח מהשקעות במניות	-	-	505	39.5%	86	120
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾		38	1		56	(21)
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל וגידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים ⁽²⁾		36	6		(3)	20
אחר	(25.0%)	20	15	(88.9%)	27	3
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת		250	692	(10.5%)	200	179
סך-הכל רווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽³⁾	4.7%	7,143	7,476	11.2%	2,336	2,598

- השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
- בסעיף זה נכללו השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.
- רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי. מזה בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה בסך 159 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2021, בהשוואה להכנסה בסך 15 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2020. הכנסה בסך 361 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, בהשוואה להוצאה בסך 91 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020.

הרווח המימוני מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם בסך של 7,476 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,143 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה מגידול בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות. בנוסף, חלה עלייה בהיקפי האשראי לדיר והאשראי העסקי. מנגד, חל קיטון במרווחים הפיננסיים בעיקר בשל ירידת שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. בנוסף, חל קיטון בהכנסות מפעילות חדר עסקות, כאשר בתקופה המקבילה אשתקד חלה עלייה בהיקף העסקות עקב התנודתיות בשוק בעקבות משבר התפשטות נגיף קורונה.

סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בסך של 8,168 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,393 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של כ-10.5%. העלייה נבעה בעיקר מגידול ברווחים מהשקעה במניות. בנוסף, חל גידול ברווח מפעילות שוטפת כאמור לעיל. מנגד, חלה ירידה ברווח כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה.

טבלה 4-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום				לשלושה חודשים שהסתיימו ביום				
30.09.20		30.09.21		30.09.20		30.09.21		
שיעור הכנסה	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות (הוצאות) ריבית	
במיליוני ש"ח/באחוזים								
2.32%	7,681	2.29%	8,871	2.28%	2,607	2.30%	3,071	הכנסות ריבית
0.60%	(1,122)	0.72%	(1,565)	0.63%	(406)	0.68%	(506)	הוצאות ריבית
1.72%	6,559	1.57%	7,306	1.65%	2,201	1.62%	2,565	הכנסות ריבית, נטו
1.98%		1.88%		1.92%		1.92%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 חלה עלייה בהכנסות ובהוצאות ריבית לעומת התקופה המקבילה אשתקד אשר נבעה מעלייה בהיקף הנכסים וההתחייבויות ומגידול בהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות. העלייה קוזה בשל קיטון בשיעורי הריביות עקב ירידת שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. בנוסף, הושפעו הכנסות הריבית מגידול בחלקם של האשראי לדיור והאשראי העסקי בתמהיל האשראי. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 חלה ירידה ביחס בין הכנסות ריבית, נטו לבין יתרת נכסים נושאי ריבית לעומת התקופה המקבילה אשתקד בשיעור של 0.1%, כאשר ירידה של 0.32% נובעת מגידול ביתרה הממוצעת של הנכסים נושאי ריבית, שנבע בעיקר מעלייה חדה בנכסים הנזילים עקב גידול במקורות מפקדונות הציבור. מנגד, חלה עלייה של 0.22% הנובעת מגידול בהכנסות ריבית, נטו, בעיקר עקב עלייה בהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות. כמו-כן, חלה עלייה בהכנסות ריבית עקב גידול בהיקפי האשראי. לפרטים נוספים ראה [פרק "שיעורי הכנסות והוצאות ריבית"](#) בדוח ממשל תאגידי להלן.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בהכנסה בסך של כ-1,407 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאה בסך של 2,130 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאה הפרטנית, נטו הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 להכנסה בסך של 492 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאה בסך של 256 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נובע הן מירידה בהוצאה הפרטנית ברוטו והן מגידול בהיקפי הריבית בתקופה. ההוצאה הקבוצתית, נטו, הסתכמה להכנסה בסך של 915 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, בהשוואה להוצאה בסך של 1,874 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהוצאה הקבוצתית נבע בעיקרו מהירידה הניכרת בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים וכן מהשיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים שהביאו לקיטון בשיעורי ההפרשה הקבוצתית, ירידה במחיקות האוטומטיות ובהיקפי החובות הבעייתיים. מנגד, חל גידול בהפרשה עקב עלייה בהיקפי האשראי בכלל ובענפי הבינוי והנדל"ן בפרט, אשר קיזז חלקית ירידה זו. למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה [פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון](#) להלן. למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה [ביאור 6](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 5-2: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.20	30.09.21	30.09.20	30.09.21	
במיליוני ש"ח				
817	330	139	112	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(561)	(822)	(288)	(300)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
256	(492)	(149)	(188)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
1,874	(915)	342	(64)	הוצאה (הכנסה), נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
2,130	(1,407)	193	(252)	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:				
1,343	(759)	65	(253)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
298	(231)	22	9	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
488	(417)	105	(8)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
1	-	1	-	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
2,130	(1,407)	193	(252)	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב-%				
שיעור ההוצאה מסך האשראי לציבור***:				
0.37%	0.14%	0.19%	0.13%	שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי
שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה				
1.20%	(0.24%)	0.64%	0.06%	הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור****
0.95%	(0.58%)	0.26%	(0.30%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.18%	(0.10%)	(0.03%)	(0.21%)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
8.79%	(6.60%)	(1.36%)	(13.70%)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** על בסיס שנתי.

**** ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-2,590 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,446 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות מעמלות תפעוליות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-2,457 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,364 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול הושפע בעיקר מעלייה בעמלות מעסקי מימון. העמלות מפעילות בניירות-ערך נותרו ברמה גבוהה, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד, בשל מחזורי פעילות גבוהים בשוק ההון.

הכנסות אחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-133 מיליון ש"ח בהשוואה ל-82 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה בעיקרה מרווחי הון ממכירת נכסי נדל"ן.

טבלה 6-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.20	30.09.21		30.09.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
						עמלות
	585	576	3.1%	191	197	דמי ניהול חשבון
(1.5%)	603	601	1.6%	183	186	פעילות בניירות-ערך
(0.3%)	197	200	11.9%	67	75	כרטיסי אשראי, נטו
1.5%	155	161	23.3%	43	53	טיפול באשראי
3.9%	376	447	25.8%	128	161	עמלות מעסקי מימון
18.9%	195	205	18.6%	59	70	הפרשי המרה
5.1%	253	267	14.3%	84	96	עמלות אחרות
5.5%	2,364	2,457	11.0%	755	838	סך-הכל עמלות תפעוליות
3.9%	82	133	163.6%	11	29	סך-הכל אחרות
62.2%	2,446	2,590	13.2%	766	867	סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-5,898 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,593 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 7-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.20	30.09.21		30.09.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
	2,913	3,414	16.7%	988	1,153	שכר
17.2%	978	985	(1.2%)	336	332	אחזקה ופחת בניינים וציוד
0.7%	1,702	1,499	(2.5%)	527	514	הוצאות אחרות
(11.9%)	5,593	5,898	8.0%	1,851	1,999	סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות

הוצאות השכר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-3,414 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,913 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 17.2%. הגידול בהוצאות השכר נבע מגידול בהוצאה למענק עקב העלייה בשיעורי התשואה בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד ומהכרה במענק מיוחד לרגל שנת ה-100 של הבנק. מנגד, נמשך הריסון בהוצאות השכר השוטפות עקב תהליכי התייעלות.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-985 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-978 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-1,499 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,702 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה נבעה בעיקר מירידה בהוצאות משפטיות ובהפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. מנגד חל גידול בהוצאות בגין עמלות סליקה עקב גידול בהיקפי הפעילות.

ההפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בסך של 2,334 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 885 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול הנובע בעיקרו מעלייה ברווח לפני מס.

חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מס הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ברווח של 39 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מהשקעות שבוצעו באמצעות חברת פועלים אקוויטי. לפרטים נוספים ראה [פרק 7](#) **חברות עיקריות להלן**.

הרווח (ההפסד) הנקי מפעילות מופסקת הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בהפסד בסך של 109 מיליון ש"ח אשר נבע מהכרה בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בישראל בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהשוואה למחיר ערב חלוקתה כדיבידנד בעין לבעלי המניות בחודש מרץ 2020.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בחלקם בהפסד בסך של 8 מיליון ש"ח, בהשוואה לחלקם בהפסד בסך של 12 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בסך של 3,980 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,141 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-2.98 ש"ח, בהשוואה ל-0.86 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 8-2: רווח כולל

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.20	30.09.21	30.09.20	30.09.21	
במיליוני ש"ח				
1,129	3,972	814	1,204	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
12	8	2	3	הפסד נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,141	3,980	816	1,207	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:				
265	(610)	121	(111)	התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו
283	(193)	72	(173)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים*
548	(803)	193	(284)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
(190)	271	(66)	93	השפעת המס המתייחס
358	(532)	127	(191)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
1	-	1	-	בניכוי הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
359	(532)	128	(191)	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
1,487	3,440	941	1,013	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
13	8	3	3	ההפסד הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,500	3,448	944	1,016	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הרווח הכולל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בסך של 3,448 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,500 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הכולל הושפע בעיקרו מעלייה ברווח הנקי, אשר קוזזה בחלקה מירידה בהתאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה ושל התחייבויות בגין הטבות לעובדים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בשל שינויים בשיעורי ההיוון בהשוואה לתקופה המקבילה והתאמות אחרות בגין אומדנים אקטואריים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם ב-604.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-539.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. העלייה נבעה בעיקר מגידול בפקדונות הציבור אשר מקורו הוא האשראי במשק וכן המדיניות המוניטרית שהגדילה את בסיס הכסף.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח		
12.0%	539,602	604,324	סך-כל הנכסים
11.1%	301,828	335,297	אשראי לציבור, נטו
26.7%	138,711	175,765	מזומנים ופיקדונות בבנקים
(2.1%)	71,885	70,383	ניירות-ערך
16.1%	435,217	505,483	פיקדונות הציבור
(20.1%)	23,490	18,761	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
7.1%	39,873	42,717	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות גישת ההנהלה

השינוי	ליום		
	31.12.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח		
1.8%	37,233	37,887	לקוחות פרטיים
2.0%	31,371	32,003	עסקים קטנים
10.9%	98,737	109,462	הלואות לדיר
17.2%	42,290	49,568	מסחרי
15.1%	78,103	89,915	עסקי
15.0%	12,521	14,405	פעילות בינלאומית
30.8%	1,573	2,057	ניהול פיננסי
11.1%	301,828	335,297	סך-הכל

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [סעיף סיכון אשראי](#) בפרק סקירת הסיכונים, להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

חבויית בעייתיות טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.20			30.09.21			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
4,640	669	3,971	4,169	678	3,491	סיכון אשראי פגום
2,412	158	2,254	2,000	181	1,819	סיכון אשראי נחות ⁽²⁾
5,186	781	4,405	4,268	730	3,538	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
12,238	1,608	10,630	10,437	1,589	8,848	סך סיכון אשראי בעייתי*
9,754	1,460	8,294	8,464	1,454	7,010	סיכון אשראי בעייתי, נטו
728	-	728	722	-	722	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר. לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [ביאור 1.ג.1](#) (1) בתמצית הדוחות הכספיים.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי, לרבות תרחישים וניתוחי רגישות שנבחנו, ראה [סעיף סיכון אשראי](#), בפרק סקירת הסיכונים להלן.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח
	31.12.20	30.09.21	
			מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים למעט נגזרים
157.4%	828	2,131	אשראי תעודות
22.8%	52,213	64,130	ערבויית והתחייבויות אחרות**,*
(18.0%)	15,744	12,913	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק
0.6%	47,997	48,280	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו*
17.0%	71,776	83,984	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויית

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,416 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות (ליום 31.12.20: 11,819 מיליוני ש"ח).
** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 85 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.20: 91 מיליוני ש"ח).

עיקר הגידול במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים בתשעת החודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021 נובע מעלייה בהיקפי הפעילות בכלל ועלייה בפעילות הנדל"ן בפרט. במהלך הרבעון השלישי של שנת 2021 הרחיב הבנק את היקף הביטוח שנרכש מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויית חוק המכר. מסגרות כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק הסתכמו ביום 30 בספטמבר 2021 לסך של כ-12.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-15.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. הקיטון נובע בעיקר מצמצום מסגרות כרטיסי האשראי כחלק מהיערכות הבנק ליישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. לפרטים נוספים ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות (בעיקר זרות) ושאינן סחירות בפיזור נרחב. היקף ההשקעות בניירות הערך הסתכם ביום 30 בספטמבר 2021 בכ-70.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-71.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020, ירידה בשיעור של כ-2.1% שנבעה בעיקר ממכירה, נטו, של אגרות-חוב קונצרניות זרות שקוזה על-ידי הגידול בתיק המניות. תיק המניות הכולל של קבוצת הבנק הסתכם לסך של כ-3.6 מיליארד ש"ח, המשקף המשך מגמת גידול בהשקעות שהחלה בשנת 2020 ועלייה בשווי המניות.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשמו הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב בסך של כ-165 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסות בסך של כ-156 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לעומת זאת, נרשמה ירידה בסך של כ-390 מיליון ש"ח בגין שינויים בשווי של אגרות-החוב, בהשוואה לעלייה בסך של כ-412 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, אשר נזקפה לקרן הון וממוינת לרווח והפסד בעת מכירה.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשם בגין תיק המניות של הבנק רווח בסך של כ-505 מיליון ש"ח בהשוואה להיעדר רווחים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל	תיק למסחר		זמין למכירה		מוחזק לפדיון			
	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך		
במיליוני ש"ח/באחוזים								
ליום 30 בספטמבר 2021								
60.8%	42,764	6.1%	4,319	54.4%	38,250	0.3%	195	אגרות-חוב ממשלת ישראל
23.5%	16,538	0.5%	356	23.0%	16,182	-	-	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.7%	1,210	-	2	1.7%	1,208	-	-	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
86.0%	60,512	6.6%	4,677	79.1%	55,640	0.3%	195	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.4%	312	-	-	-	-	0.4%	312	אגרות-חוב קונצרני - בישראל
8.4%	5,916	0.7%	488	7.7%	5,428	-	-	אגרות-חוב קונצרני - מדינות זרות
8.8%	6,228	0.7%	488	7.7%	5,428	0.4%	312	סך-הכל אגרות-חוב קונצרני
5.2%	3,643	-	-	5.2%	3,643	-	-	מניות
100.0%	70,383	7.3%	5,165	92.0%	64,711	0.7%	507	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2020								
68.9%	49,549	8.6%	6,213	60.3%	43,335	0.0%	1	אגרות-חוב ממשלת ישראל
12.8%	9,168	-	-	12.8%	9,168	-	-	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.9%	1,396	0.0%	2	1.9%	1,394	-	-	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
84.0%	60,113	8.6%	6,215	75.0%	53,897	0.0%	1	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.6%	425	-	-	-	-	0.6%	425	אגרות-חוב קונצרני - בישראל
12.5%	8,962	-	-	12.5%	8,962	-	-	אגרות-חוב קונצרני - מדינות זרות
13.1%	9,387	-	-	12.5%	8,962	0.6%	425	סך-הכל אגרות-חוב קונצרני
3.3%	2,385	-	-	3.3%	2,385	-	-	מניות
100.0%	71,885	8.6%	6,215	90.8%	65,244	0.6%	426	סך-הכל ניירות-ערך

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 14-2: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

31.12.20		30.09.21		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרני	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרני	הערך במאזן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
7.2%	676	7.5%	470	כרייה וחציבה
12.8%	1,205	16.5%	1,030	תעשייה
4.3%	404	6.1%	377	חשמל ומים
5.3%	497	3.7%	231	מידע ותקשורת
58.5%	5,483	54.4%	3,390	בנקים ומוסדות פיננסיים
4.3%	406	0.7%	43	מסחר
3.6%	340	5.3%	331	תחבורה ואחסנה
4.0%	376	5.7%	356	אחרים
100.0%	9,387	99.9%	6,228	סך-הכל אגרות-חוב קונצרני

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 15](#). בתמצית הדוחות הכספיים. לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות-חוב זמינות למכירה, ראה [ביאור 5](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 15-2: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח		
16.1%	435,217	505,483	פיקדונות הציבור
58.5%	6,591	10,448	פיקדונות מבנקים
(28.6%)	761	543	פיקדונות הממשלה
16.7%	442,569	516,474	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה בסך של כ-516.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-442.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נמשכה מגמת הגידול המואץ ביתרת הפיקדונות אשר מקורו הוא בהתרחבות האשראי במשק וכן המדיניות המוניטרית שהגדילה את בסיס הכסף.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 16-2: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.20	30.09.21	
	במיליוני ש"ח		
16.4%	646,484	752,489	ניירות-ערך ⁽¹⁾
23.7%	76,500	94,601	נכסי קרנות נאמנות ⁽²⁾

(1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת.
 (2) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.

הגידול בהיקף ניירות-ערך של לקוחות קבוצת הבנק הושפע בעיקרו מעליות בשווקים במהלך התקופה ומהעמקת הפעילות של לקוחות.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-18.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-23.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020, קיטון בשיעור של כ-20.1% הקיטון נבע בעיקר מפירעונות, במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים שהונפקו על-ידי פועלים הנפקות בסך של כ-4.9 מיליארד ש"ח.

במהלך חודש אוקטובר 2021, הנפיק הבנק כתבי התחייבות נדחים עם מגנון לספיגת הפסדים בדרך של המרה כפויה למניות רגילות של הבנק, בהיקף של 1.0 מיליארד דולר (כ-3.2 מיליארד ש"ח), לפרטים נוספים ראה [פרק הלימות הון להלן](#).

טבלה 17-2: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 30 בספטמבר 2021		
הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר	במיליוני ש"ח
10,029	11,651	7,237	8,871	כתבי התחייבות נדחים
11,826	11,839	9,890	9,890	אגרות-חוב
21,855	23,490	17,127	18,761	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

טבלה 18-2: מכשירים נגזרים

31.12.20			30.09.21			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	במיליוני ש"ח
351,385	7,180	6,025	348,301	4,828	4,248	חוזי ריבית
322,152	7,703	6,894	356,250	4,480	4,241	חוזי מטבע
91,017	1,914	1,925	167,609	1,579	1,590	חוזים בגין מניות
407	45	46	94	5	5	חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)
764,961	*16,842	14,890	872,254	*10,892	10,084	סך-הכל

* מזה: שווי הוגן נטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך של 41 מיליוני ש"ח (31.12.2020: 38 מיליוני ש"ח) אשר נכללת במאזן בסעיף פיקדונות הציבור.

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 הינו 1,336,452,973 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המונפק הינו בניכוי 924,138 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר").

לפרטים בדבר ביזור גרעין השליטה בבנק והפיכה לבנק ללא גרעין שליטה, היתר ההחזקה והשינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה [פרק "עניינים אחרים"](#) בדוח ממשל תאגידי להלן.

דיבידנדים

כפוף לאמור להלן בסעיף זה, מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה.

בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם התחזית הינה שבשנה הסמוכה לאחר החלוקה, יחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגבי; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה [פרק הלימות הון להלן](#).

לאור אי הודאות שהיתה קיימת ביחס לחקירת הרשויות האמריקאיות עובר לאישור ההסדרים עימן, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים בגין רווחים שנצברו בשנים 2018 (החל מרבעון שני) ו-2019, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק.

כתוצאה ממכירת כ-65.2% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019, נוצרו לבנק עודפי הון נוספים. בקשר עם עודפי הון אלה, הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019.

ביום 9 במרץ 2020 חולקה יתרת החזקה של הבנק במניות ישראלכרט (כ-33% מהון המניות המונפק והנפרע של ישראלכרט), כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק.

על רקע הודעת הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרץ 2020 והוראת שעה שקבע (ראה [סעיף 2 לעניין הלימות הון](#) להלן) בקשר עם התפשטות נגיף הקורונה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020, כי לאור אי הוודאות בתנאים המאקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראות ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים.

ביום 26 ביולי 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת השעה וביום 30 בספטמבר 2021 האריך המפקח על הבנקים את תוקף הוראת השעה עד ליום 31 בדצמבר 2021. בדברי ההסבר שפורסמו ציין המפקח על הבנקים, בין היתר, כי למרות התגברות התהליכים של יציאה ממשבר הקורונה, אי הוודאות והסיכון מחייבים המשך תכנון הון זהיר ושמרני וגישה זהירה ושמרנית בחלוקה. עוד ציין המפקח על הבנקים בדברי ההסבר, כי חלוקה בסכום הגבוה מ-30% מרווחי הבנק (בשנת 2020 ובשנת 2021) לא יתחשב כתכנון הון זהיר ושמרני, כי חלוקה כאמור אפשרית גם בעת שהוראת השעה בתוקף וכי הוא מצפה כי תאגיד בנקאי ימשיך לנצל את עודפי ההון והנזילות שמהם הוא נהנה לצורך הגדלת האשראי ותמיכה בפעילות הכלכלית של המשק ולא לצורך חלוקה, וודאי כאשר הבנק עושה שימוש בהקלה המאפשרת הפחתה של דרישת הון.

ביום 1 באוגוסט 2021 הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בסך של 616.8 מיליון ש"ח, המהווה 30% מהרווח הנקי של הבנק בשנת 2020. כמו-כן, במועד אישור הדוחות הכספיים לרבעון השלישי אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בשיעור של 30% מרווחי הרבעון השלישי של 2021 (סך של 362 מיליון ש"ח) בתוספת חלוקה של 500 מיליון ש"ח בגין הרווחים שנצברו במחצית הראשונה של שנת 2021, היינו סך חלוקה כולל של 862 מיליון ש"ח, שישולמו ביום 8 בדצמבר 2021.

להערכת הבנק, תתאפשר חזרה למתווה של חלוקות מרווחים שוטפים, וזאת בכפוף למבחנים על-פי דין, התפתחויות בנוגע למשבר הקורונה, הנחיות ועמדות רגולטוריות נוספות כפי שתהיינה ותוצאות הבנק.

טבלה 19-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
01.08.2021	18.08.2021	באגורות	במיליוני ש"ח
		46.152	616.8
02.02.2020	09.03.2020	*53.937	*720
24.09.2019	23.10.2019	74.897	1,000

* חלוקת יתרת החזקה של הבנק בישראלכרט (כ-33%) כדיבידנד בעין. בגין כל מניה של הבנק חולקה כדיבידנד בעין כ-0.0494 מניה של ישראלכרט. הדיבידנד חושב בהתבסס על שער מניית ישראלכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח).

2. הלימות הון

גישה הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות אלה מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שמבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2020 ו-2021 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 20% ו-10%, בהתאמה.

יעד הלימות ההון ואופן ניהול ותכנון ההון

ביום 31 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה בנושא "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה" ("הוראת השעה") וזאת, לפי הודעת הפיקוח על הבנקים, על רקע התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי. בהתאם להוראת השעה נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9% (לעומת 10% לפני השינוי), וביחס הון כולל מזערי של 12.5% (לעומת 13.5% לפני השינוי). תוקפה הראשוני של הוראת השעה היה למשך שישה חודשים והיא הוארכה בחודש ספטמבר 2020 בשישה חודשים נוספים (עד 31 במרץ 2021). ההקלה בדרישות ההון תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף הוראת השעה ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף הוראת השעה או יחסי ההון שחלו על הבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ביום 22 במרץ 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד 30 בספטמבר 2021 וכן קובע כי בתקופה של ששת החודשים מתום תוקף הוראת השעה, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3% מיחס ההון המזערי לא תחשב כחריגה מהוראת השעה. ביום 30 בספטמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד 31 בדצמבר 2021.

ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה. בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 30 בספטמבר 2021 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 9.20% ו-12.5%, בהתאמה (במקום 10.20% ו-13.5% בתום הוראת השעה).

בהודעה שפרסם הפיקוח על הבנקים בקשר עם הוראת השעה, הוא ביקש מהדירקטוריונים של הבנקים, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות הדיבידנדים מתוך כוונה שהמקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי ולא לצורך חלוקה. על רקע הודעת הפיקוח וכדי לאפשר יישום תכלית ההוראה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020 להתאים את יעד יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ל-9.5%. עוד החליט הדירקטוריון כי בשים לב למדיניות החלוקה הקיימת בבנק (של חלוקת עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות), לאור אי הוודאות בתנאים המאקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראת השעה ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים.

לפרטים בדבר עדכון הוראת השעה של הפיקוח על הבנקים בדבר חלוקת דיבידנד (גם בתקופת הוראת השעה) ודיבידנדים בגין רווחים שנצברו בתקופת הוראת השעה, ראה [סעיף דיבידנדים לעיל](#). עם פקיעת הוראת השעה (31 בדצמבר 2021) וככל שלא תוארך או תעודכן, בכונת הדירקטוריון לעדכן את היעד הפנימי ליחס הון עצמי רובד 1 לשיעור של 10.5%.

יעד הון עצמי רובד 1 שנקבע על-ידי הבנק מביא בחשבון, בין היתר, את תוצאות תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק, לרבות תוצאות מבחני הקיצון הפנימיים שערך הבנק, ואת תוצאות הדיונים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים לגבי מאפייני הסיכון הפרטניים של הבנק במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי האחרון שבוצע ומבחני הקיצון האחרונים שבוצעו.

לצורך עמידה ביעד הלימות ההון וניהול אפקטיבי של ההון מבוצע תכנון הון בבנק בהתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדי השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון יחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקיטת פעולות נדרשות לצורך שמירה על יעדי הון שנקבעו. מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תוכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

התייעלות תפעולית

במסגרת חוזרי הפיקוח על הבנקים ניתנו הקלות לבנקים שיבצעו התייעלות בכח אדם והתייעלות בתחום הנדל"ן. ממועד מתן ההקלות הכריז הבנק על תוכניות התייעלות בכח אדם בהיקף כולל של 1,114 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת מס. השפעת התוכניות האמורות נזקפה להון, ולצרכי חישוב יחס הון ויחס מינוף מופחתת מההון הפיקוחי על פני 5 שנים, ממועד תחילת היישום של כל תוכנית. יתרת השפעת ההקלות בגין תוכניות התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 מוערכת בכ-0.08% ליום 30 בספטמבר 2021.

שלוחת הבנק בתורכיה

על רקע המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה ובמסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף. לפרטים בדבר ההסכם למכירת החזקות הבנק בבנק פוזיטיף וביטולו, ראה [פרק חברות עיקריות](#) להלן. בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מהפיקוח על הבנקים בישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס הון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
- החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.

כמן כן, לבנק קו אשראי לבנק פוזיטיף בסך של כ-50 מיליון דולר בשיעור ריבית נמוך מתנאי השוק. בהתאם לדרישת הפיקוח על הבנקים בישראל, בשל התמחור האמור נוכחה יתרת קו האשראי מההון הפיקוחי.

סך ההשפעות האמורות על יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ליום 30 בספטמבר 2021 מסתכמות בהקטנה ב-0.08%. בחודש אוקטובר 2021 אישר הבנק חידוש קו אשראי לבנק פוזיטיף בסך של כ-45 מיליון דולר (שיחודש בפועל במועד סיום הקו הנוכחי, בתחילת דצמבר) בשיעור ריבית נמוך מתנאי השוק, ל-12 חודשים או עד למועד בו יחדל הבנק מלהיות בעל מניות עיקרי בבנק פוזיטיף, המוקדם מביניהם. תמחור קו האשראי הינו בהתחשב בין היתר בנסיבות המיוחדות של בנק פוזיטיף ושל מערכת היחסים עם בעל מניות המיעוט ומאמצי הבנק למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף, בשל המצב המאתגר של הכלכלה התורכית ובנק פוזיטיף וכן בהתחשב בעמדת רשויות המס בתורכיה כמפורט להלן. בנק פוזיטיף קיבל הודעה מרשויות המס בתורכיה בקשר עם ביקורת מס לשנת 2018, לפיה לגישתן תמחור קו האשראי שגבה אז הבנק, היה גבוה מתנאי השוק על-פי אומדן שלהם ולפיכך סכומי הריבית ששולמו בגינו ייחשבו וימוסו כתשלום דיבידנד.

השפעת היישום הצפוי של כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים על הון הפיקוחי

תאגידים בנקאיים נדרשים לזקוף לעודפים ביום 1 בינואר 2022 את השפעת היישום לראשונה של כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים. בחודש דצמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם חוזר לפיו, במידה והיישום לראשונה יגרום לקיטון בהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי, רשאי התאגיד הבנקאי לכלול קיטון זה בהדרגה על פני 3 שנים. הבנק נערך ליישום ההוראה ובשלב זה לא ניתן לאמוד באופן מהימן את השפעתה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

יישום דירוגי אשראי חיצוניים

החל מהרבעון הראשון לשנת 2021, עבר הבנק לשימוש במדרג אחד בלבד לצרכי מדידת הלימות ההון (כמתאפשר בהוראות בנק ישראל) במקום שימוש בדירוג הנמוך מבין שני מדרגים כפי שנהג הבנק עד כה. החברה המדרגת שנשארה בשימוש היא חברת S&P (Standard & Poor's). השפעת המעבר למדרג אחד למועד המעבר הינה עלייה של כ-0.12% ביחס הון עצמי רובד 1 ועלייה של כ-0.16% ביחס הון הכולל.

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 2

בחודש יולי 2021, ביצעה הפועלים הנפקות פדיון מוקדם מלא של שטרי הון הנדחים סדרה 1 בהיקף של כ-1.2 מיליארד ש"ח. הסכום שנפדה לא הוכר בהון הפיקוחי החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2021.

הנפקה של כתבי התחייבות עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש אוקטובר 2021, הנפיק הבנק בהנפקה פרטית בינלאומית למשקיעים מוסדיים כתבי התחייבות נדחים בהיקף של 1 מיליארד דולר (כ-3.2 מיליארד ש"ח) בתמורה לערכם הנקוב. כתבי ההתחייבות כוללים מנגנון לספיגת הפסדי קרן בדרך של המרה כפויה למניות רגילות של הבנק במקרה של ירידת יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק מ-5%, או הודעה של הפיקוח על הבנקים שהמרה הינה הכרחית מכיוון שבלעדיה, לדעת הפיקוח על הבנקים, יגיע הבנק לנקודת אי-הקיימות, או החלטה לבצע הזרמת הון מהמגזר הציבורי, או תמיכה שוות-ערך, שבלעדיה יגיע הבנק לנקודת אי-הקיימות, כפי שקבע הפיקוח על הבנקים. כתבי ההתחייבות יכללו בהון רובד 2 של הבנק בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין מספר 202, ויסייעו לייעול השימוש בהון הבנק. כתבי ההתחייבות הינם לתקופה של 10.25 שנים כאשר לבנק עומדת האפשרות לבצע פדיון מוקדם מלא החל מ-5 שנים ממועד הנפקתם, בכפוף לקיומם של תנאים מסוימים. כתבי ההתחייבות הנדחים נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.255%, שתשלום בתשלומים חצי-שנתיים (מלבד התשלום הראשון שישולם לאחר כ-9 חודשים), אשר תעודכן לאחר 5 שנים ושלושה חודשים מיום הנפקתם, ככל שלא בוצע פדיון מוקדם, בהתאם לתשואה לפדיון של אג"ח ממשלת ארה"ב ל-5 שנים באותו מועד, בתוספת מרווח בשיעור של 2.155%. בכוונת הבנק לעשות שימוש בסכום מקביל לתמורת הנפקה למימון או מימון מחדש של "פרויקטים ירוקים זכאים" ("Eligible Green Projects") כפי שהוגדרו במסמכי ההנפקה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טיוטת הוראה בדבר הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR

בחודש מרץ 2014 פרסמה וועדת באזל לפיקוח הבנקאי ('BCBS') עדכונים להוראות באזל 3 (המוכרים גם כבאזל 4), וביניהם הוראה בדבר "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR". בחודש אוקטובר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 203A, הכוללת הנחיות לטיפול בסיכון אשראי צד נגדי בהתאם ל-SA-CCR, מועד היישום הינו החל מיום 1 ביולי 2022. הגישה מחליפה את הגישות הקיימות בהוראת ניהול בנקאי 203 (גישת החשיפה הנוכחית והגישה הסטנדרטית) לחישוב חשיפה לצד נגדי במקרה כשל (EAD). עיקרי העדכונים בגישה החדשה מתייחסים לטיפול שונה במערכי קיזוז הכוללים הסכמי התאמת מרווח אל מול מערכי קיזוז שאינם כוללים הסכמי התאמת מרווח, מקדמי סיכון פיקוחיים עדכניים וחלוקת חשיפות הנגזרים במערכי קיזוז למערכי גידור המאפשרים קיזוז החשיפות באופן מלא או חלקי. הבנק נערך ליישום ההוראה ובוחן את השלכותיה. להערכת הבנק, ההוראה תביא להגדלה בדרישות ההון בגין מכשירים נגזרים, לקיטון ביחס המינוף וכן תשפיע על חישוב מגבלת לוואי בודד, אך בשלב זה לא ניתן לכמת את היקף ההשפעה באופן מהימן.

טבלה 2-20: חישוב יחס הלימות ההון

30 בספטמבר 2021	30 בספטמבר 2020	31 בדצמבר 2020
במיליוני ש"ח		
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾	42,803	39,202
הון רובד 1 נוסף	244	488
סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾	43,047	39,690
הון רובד 2	9,391	10,432
סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾	52,438	50,122
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי ⁽²⁾	356,739	313,134
סיכונים שוק	3,605	3,541
סיכון תפעולי	22,634	23,286
סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾	382,978	339,961
באחוזים		
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	11.18%	11.53%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	11.24%	11.67%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	13.69%	14.74%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾	9.20%	9.26%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾	12.50%	12.50%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ללא הוראת השעה ⁽³⁾	10.20%	10.26%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ללא הוראת השעה ⁽³⁾	13.50%	13.50%

- הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה [בסעיף זה לעיל](#).
- מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 350 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2021, 578 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020 ו-658 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2020 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים ממועד תחילתן.
- יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי שנדרשו עובר ליום 31 במרץ 2020 הינם 10.0% ו-13.5% בהתאמה, והחל ממועד זה ולמשך תקופת הוראת השעה (ראה בסעיף זה לעיל) הינם 9.0% ו-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה. הנתונים ליום 30 בספטמבר 2020 וליום 31 בדצמבר 2020 עודכנו לאור הבהרות הפיקוח על הבנקים כי דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

ביום 15 בנובמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר יחס המינוף. תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (הבנק הינו תאגיד בנקאי כזה), יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (במקום 6%). תחילת יישום ההוראה מיום פרסומה. עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ביום 22 במרץ 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד 30 בספטמבר 2021. ביום 30 בספטמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר המאריך את תוקפה של הוראת השעה עד 31 בדצמבר 2021.

טבלה 2-1: יחס מינוף

31 בדצמבר 2020	30 בספטמבר 2020	30 בספטמבר 2021	
			במיליוני ש"ח
			בנתוני המאוחד
40,558	39,690	43,047	הון רובד 1*
597,837	573,323	680,634	סך החשיפות*
			באחוזים
6.78%	6.92%	6.32%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים**

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [סעיף "התייעלות תפעולית"](#) לעיל). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2021, המוערכת בכ-0.04% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

** לפי חוזר הפיקוח על הבנקים יחס המינוף המזערי הינו 5.5% בתקופת הוראת השעה. לפרטים נוספים ראה [סעיף "יחס מינוף" לעיל](#).

הקישור ביחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2021 נובע בחלקו מגידול בחשיפות אשראי. כמו-כן, נובע מעלייה בנפח המאזן בעקבות גידול בפיקדונות הציבור, ובפרט בפיקדונות מוסדיים, ומנגד עלייה במזומנים ופיקדונות בבנקים כתוצאה מהרחבה המוניטרית שביצע בנק ישראל בתקופות קודמות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 ובביאור 12 בתמצית הדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרת המגזרים הפיקוחיים ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים לשנת 2020](#).

טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח											
2,777	139	2,638	-	800	26	353	207	510	12	730	סך-הכל רווח מימוני, נטו
867	8	859	42	30	24	129	74	220	38	302	עמלות והכנסות אחרות
3,644	147	3,497	42	830	50	482	281	730	50	1,032	סך הכנסות
(252)	9	(261)	-	-	-	(148)	(83)	(31)	-	1	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,999	121	1,878	22	113	32	157	104	479	47	924	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,897	17	1,880	20	717	18	473	260	282	3	107	רווח (הפסד) לפני מסים
705	29	676	7	264	6	174	94	99	2	30	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
1,207	(12)	1,219	13	468	12	299	166	183	1	77	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
340,347	16,015	324,332	-	-	3,477	85,342	35,539	56,060	701	143,213	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
505,483	20,141	485,342	-	-	95,137	74,123	33,777	90,714	33,708	157,883	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) כולל הלוואות לדיור בסך של 19.7 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									משקי בית ⁽¹⁾
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	
במיליוני ש"ח											
2,536	95	2,441	-	693	23	287	194	495	14	735	סך-הכל רווח מימוני, נטו
766	7	759	26	20	20	104	64	199	33	293	עמלות והכנסות אחרות
3,302	102	3,200	26	713	43	391	258	694	47	1,028	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
193	41	152	-	1	-	(58)	(7)	89	-	127	
1,851	135	1,716	21	98	45	122	93	429	44	864	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים											
1,258	(74)	1,332	5	614	(2)	327	172	176	3	37	
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת											
449	(17)	466	(1)	204	(1)	130	60	58	-	16	
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת											
814	(57)	871	6	415	(1)	197	112	118	3	21	
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
816	(60)	876	6	420	(1)	197	112	118	3	21	
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח											
299,021	14,534	284,487	-	-	993	68,578	30,629	52,451	617	131,219	
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח											
417,005	17,347	399,658	-	-	58,730	47,431	26,506	75,872	34,971	156,148	

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה [ביאור 28 לדוחות הכספיים לשנת 2020](#).
 (1) כולל הלוואות לדיור בסך של 14.5 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח											
8,168	376	7,792	-	2,453	77	966	608	1,504	34	2,150	רווח מימוני, נטו
2,590	29	2,561	178	84	73	363	212	651	113	887	עמלות והכנסות אחרות
10,758	405	10,353	178	2,537	150	1,329	820	2,155	147	3,037	סך הכנסות
(1,407)	13	(1,420)	-	-	-	(559)	(179)	(34)	-	(648)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,898	377	5,521	71	314	103	451	313	1,416	139	2,714	הוצאות תפעוליות ואחרות
6,267	15	6,252	107	2,223	47	1,437	686	773	8	971	רווח (הפסד) לפני מסים
2,334	65	2,269	39	758	17	551	262	284	3	355	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
3,980	(50)	4,030	68	1,512	30	886	424	489	5	616	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
340,347	16,015	324,332	-	-	3,477	85,342	35,539	56,060	701	143,213	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
505,483	20,141	485,342	-	-	95,137	74,123	33,777	90,714	33,708	157,883	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) כולל הלוואות לדיור בסך של 19.7 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח											
7,393	321	7,072	1	1,615	95	891	578	1,542	64	2,286	רווח מימוני, נטו
2,446	26	2,420	119	85	69	307	201	609	110	920	עמלות והכנסות אחרות
9,839	347	9,492	120	1,700	164	1,198	779	2,151	174	3,206	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
2,130	148	1,982	-	1	4	479	167	545	2	784	הוצאות תפעוליות ואחרות
5,593	451	5,142	162	278	125	367	268	1,252	128	2,562	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
2,116	(252)	2,368	(42)	1,421	35	352	344	354	44	(140)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת (40)
885	(31)	916	3	517	17	140	130	135	14	(40)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
1,238	(221)	1,459	(45)	911	18	212	214	219	30	(100)	הפסד מפעילות מופסקת
(109)	-	(109)	(109)	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,141	(218)	1,359	(154)	920	18	212	214	219	30	(100)	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
299,021	14,534	284,487	-	-	993	68,578	30,629	52,451	617	131,219	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
417,005	17,347	399,658	-	-	58,730	47,431	26,506	75,872	34,971	156,148	

* סווג מחדש - למידע נוסף ראה [ביאור 28 לדוחות הכספיים לשנת 2020](#).
 (1) כולל הלוואות לדיוור בסך של 14.5 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-616 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 100 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע בעיקר מהכרה בהכנסות מהפסדי אשראי בהשוואה להוצאות בגין הפסדי האשראי בתקופה המקבילה אשתקד, וקוזז על-ידי ירידה ברווח המימוני, נטו וכן מעלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-2,150 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,286 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה במרווחי הפיקדונות בשל ירידת שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. מנגד, חלה עלייה כתוצאה מגידול בהיקפי האשראי לדירור ומהמשך העלייה במרווח הממוצע באשראי זה.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-887 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-920 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות משוק ההון ובעמלות דמי ניהול חשבון.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשמו הכנסות מהפסדי אשראי בסך של כ-648 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של כ-784 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע ברובו מירידה בהפרשה הקבוצתית לרבות בגין הלוואות לדירור, לאור השיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים והמשך הירידה בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים שהביא לקיטון בשיעורי ההפרשה הקבוצתית. זאת, בנוסף להמשך מגמת הירידה במחיקות האוטומטיות וכן לירידה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-2,714 מיליון ש"ח בהשוואה ל-2,562 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהוצאות המענק בשל העלייה בשיעורי התשואה ומענק מיוחד בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-143 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-133 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול ביתרות האשראי נובע מעלייה בסך של כ-10 מיליארד ש"ח ביתרות האשראי לדירור ומעלייה קלה ביתרות האשראי הצרכני. גידול זה קוזז על-ידי ירידה קלה ביתרות החייבים בגין כרטיסי האשראי.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-157.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-156.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הבנקאות הפרטית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-30 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-34 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-64 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה במרווחי הפיקדונות בשל ירידת שיעורי הריבית הדולרית והשקלית.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-0.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-33.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-33.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-489 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-219 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נבע בעיקר מהכרה בהכנסות מהפסדי אשראי בהשוואה להוצאות בגין הפסדי האשראי בתקופה המקבילה אשתקד ומעלייה בעמלות וההכנסות האחרות. גידול זה קוזז על-ידי עלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות וכן מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-1,504 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,542 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה במרווחי הפיקדונות בשל ירידת שיעורי הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-651 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-609 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון, עמלות הפרשי המרה ועמלות משוק ההון, שקוזזה בחלקה על-ידי ירידה בעמלות דמי ניהול חשבון.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשמו הכנסות מהפסדי אשראי בסך של כ-34 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של כ-545 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע ברובו מירידה בהפרשה הקבוצתית, לאור השיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים, שהביא לקיטון בשיעורי ההפרשה הקבוצתית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-1,416 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,252 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהוצאות המענק בשל העלייה בשיעורי התשואה ומענק מיוחד בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-56.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-54.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-90.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-79.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול נבע בעיקר בשל התרחבות האשראי במשק וכן המדיניות המוניטרית שהגדילה את בסיס הכסף.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-424 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-214 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מהכרה בהכנסות מהפסדי אשראי בהשוואה להוצאות בגין הפסדי האשראי בתקופה המקבילה אשתקד וכן מעלייה ברווח המימוני, נטו. גידול זה קוזז על-ידי עלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-608 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-578 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-212 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-201 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון ועמלות משוק ההון, שקוזזה בחלקה על-ידי ירידה בעמלות טיפול באשראי. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשמו הכנסות מהפסדי אשראי בסך של כ-179 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של כ-167 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע ברובו מירידה בהפרשה הקבוצתית לאור השיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים, שהביא לקיטון בשיעורי ההפרשה הקבוצתית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-313 מיליון ש"ח בהשוואה ל-268 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהוצאות המענק בשל העלייה בשיעורי התשואה ומענק מיוחד בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-35.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-30.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. גידול בשיעור של כ-15% הנובע מצמיחה בהיקפי הפעילות.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-33.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-27.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול נבע בעיקר בשל התרחבות האשראי במשק וכן המדיניות המוניטרית שהגדילה את בסיס הכסף.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-886 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-212 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מהכרה בהכנסות מהפסדי אשראי בהשוואה להוצאות בגין הפסדי האשראי בתקופה המקבילה אשתקד וכן מעלייה ברווח המימוני, נטו. גידול זה קוזז על-ידי עלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-966 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-891 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-363 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-307 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון ועמלות טיפול באשראי.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשמו ההכנסות מהפסדי אשראי בסך של כ-559 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 479 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע מקיטון בהפרשה הקבוצתית, מירידה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני וכן מעלייה בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-451 מיליון ש"ח בהשוואה ל-367 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהוצאות המענק בשל העלייה בשיעורי התשואה ומענק מיוחד בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-85.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-71.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול נבע מעלייה בהיקפי הפעילות של כלל ענפי המשק ובפרט בענפי הנדל"ן.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-74.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-56.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול נבע בעיקר בשל התרחבות האשראי במשק והמדיניות המוניטרית שהגדילה את בסיס הכסף וכן בשל הנפקות ראשוניות, שתרמו להגדלת יתרות הפיקדונות של החברות.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-30 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-18 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מירידה בהוצאות תפעוליות ואחרות וקוזז על-ידי ירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-77 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-95 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בהכנסות מפעילות חדר עסקות כתוצאה מקיטון בהיקף העסקות ביחס לתקופה המקבילה אשר הושפעה מתנודתיות שחלה בשווקים. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו ב-103 מיליון ש"ח בהשוואה ל-125 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מהפסקת מתן שירותי משמרת וברוקראז' וצמצום פעילותה של חברה בת שפעלה בתחום זה. קיטון זה קוזז על-ידי עלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהוצאות המענק בשל העלייה בשיעורי התשואה ומענק מיוחד בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-3.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-3.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמו בכ-95.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-64.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול נבע בעיקר בשל התרחבות האשראי במשק וכן המדיניות המוניטרית שהגדילה את בסיס הכסף.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-1,512 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-920 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-2,453 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,615 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווחים מהשקעה במניות ומעלייה בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות. מנגד, חל קיטון בהכנסות מפעילות חדר עסקות, כאשר בתקופה המקבילה אשתקד חלה עלייה בהיקף העסקות עקב התנודתיות בשוק בעקבות משבר התפשטות נגיף קורונה. כמו-כן, חל קיטון ברווחים כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה. לפרטים בדבר השפעת התפשטות נגיף הקורונה על מוסדות פיננסיים זרים, ראה [פרק סיכון אשראי](#) בסקירת הסיכונים להלן.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

הרווח המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-68 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 154 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם בסך של 68 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד מפעילות נמשכת בסך של 45 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע בעיקר מירידה בהוצאות המשפטיות והוצאות בגין שיערוך ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, וכן מגידול ברווחי הון ממכירת נכסי נדל"ן. כמו-כן, מגזר אחר כולל בתקופה המקבילה אשתקד, הפסד המיוחס לפעילות מופסקת בסך של כ-109 מיליון ש"ח אשר נובע מהכרה בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בישראל בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהשוואה למחיר ערב חלוקתה כדיבידנד בעין לבעלי המניות בחודש מרץ 2020.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכם ב-50 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 218 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מהוצאות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בתקופה המקבילה אשתקד ומירידה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בה. בנוסף, חל קיטון בהוצאות הפסדי האשראי. להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-88 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בהשוואה להפסד של כ-42 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע בעיקר מגידול בפעילות ומירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-115 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 בהשוואה להפסד בסך של כ-168 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע מהוצאות המיוחסות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים שנרשמו בתקופה המקבילה ומירידה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בה.

סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכם בכ-16.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-14.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-15.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-13.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-13.4 מיליארד ש"ח, מתוכו סך של כ-6.3 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020, מתוכו סך של כ-5.0 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2021 בבנק פוזיטיב בתורכיה הסתכם בכ-0.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-0.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

סך פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2021 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-20.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-18.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020, מרביתם מקורם בסניף ניו-יורק. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-9.0 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-7.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-11.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-10.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות ושיוכם ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. חלוקה זו משמשת את הנהלת הבנק לקבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה [ביאור א28 בדוחות הכספיים לשנת 2020](#).

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021										
התאמות ⁽³⁾ סך-הכל	ניהול פיננסי ⁽²⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית			פעילות קמעונאית			לקוחות פרטיים	
			מסחרי	עסקי ⁽¹⁾	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים			
במיליוני ש"ח										
2,777	-	799	126	423	315	299	324	491	סך-הכל רווח מימוני, נטו	
867	42	37	6	151	113	19	139	360	עמלות והכנסות אחרות	
3,644	42	836	132	574	428	318	463	851	סך ההכנסות	
(252)	-	(1)	9	(233)	6	9	(40)	(2)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	
1,999	22	129	115	181	148	106	341	957	הוצאות תפעוליות ואחרות	
1,897	20	708	8	626	274	203	162	(104)	רווח (הפסד) לפני מסים	
705	3	265	23	230	100	68	56	(40)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	
1,207	17	456	(13)	396	174	135	106	(64)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	
335,297	-	2,057	14,405	89,915	49,568	109,462	32,003	37,887	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	
505,483	-	73,061	19,981	77,134	46,597	-	63,198	225,512	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	

- (1) כולל יתרת אשראי בגין פעילות שאילות והשאלות ובגין תיחום חשיפה בנגזרים בסך של כ-6,848 מיליוני ש"ח.
 (2) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (3) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020*									
סך-הכל	התאמות ⁽³⁾	ניהול פיננסי ⁽²⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי ⁽¹⁾	מסחרי	הלואות לדיוור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
2,536	(8)	680	86	388	275	253	331	531	סך-הכל רווח מימוני, נטו
766	16	29	11	117	99	16	135	343	עמלות והכנסות אחרות
3,302	8	709	97	505	374	269	466	874	סך ההכנסות
193	-	-	42	(49)	15	22	56	107	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,851	17	122	136	159	127	74	312	904	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,258	(9)	587	(81)	395	232	173	98	(137)	רווח (הפסד) לפני מסים
449	(4)	202	(17)	141	78	60	35	(46)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
816	(5)	395	(67)	254	154	113	63	(91)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
292,845	-	914	12,760	73,650	41,268	96,365	30,756	37,132	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
417,005	-	43,783	17,103	53,619	29,469	-	55,850	217,181	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש.

- (1) כולל יתרת אשראי בגין פעילות שאילות והשאלות ובגין תיחום חשיפה בנגזרים בסך של כ-2,897 מיליוני ש"ח.
- (2) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
- (3) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021									
סך-הכל	התאמות ⁽³⁾	ניהול פיננסי ⁽²⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי ⁽¹⁾	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
8,168	-	2,454	342	1,190	896	845	962	1,479	רווח מימוני, נטו
2,590	171	100	24	434	324	43	416	1,078	עמלות והכנסות אחרות
10,758	171	2,554	366	1,624	1,220	888	1,378	2,557	סך ההכנסות
(1,407)	-	-	13	(622)	(62)	(231)	(108)	(397)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,898	64	373	356	536	436	299	998	2,836	הוצאות תפעוליות ואחרות
6,267	107	2,181	(3)	1,710	846	820	488	118	רווח (הפסד) לפני מסים
2,334	38	750	59	647	321	298	178	43	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)
3,980	69	1,473	(57)	1,063	525	522	310	75	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
335,297	-	2,057	14,405	89,915	49,568	109,462	32,003	37,887	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
505,483	-	73,061	19,981	77,134	46,597	-	63,198	225,512	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

- (1) כולל יתרת אשראי בגין פעילות שאילות והשאלות ובגין תיחום חשיפה בנגזרים בסך של כ-6,848 מיליוני ש"ח.
 (2) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (3) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020*										
סך-הכל	התאמות ⁽³⁾	ניהול פיננסי ⁽²⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			לקוחות פרטיים	
				מסחרי	עסקי ⁽¹⁾	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים			
במיליוני ש"ח										
7,393	1	1,596	291	1,160	831	728	1,045	1,741	רווח מימוני, נטו	
2,446	108	88	38	384	287	43	411	1,087	עמלות והכנסות אחרות	
9,839	109	1,684	329	1,544	1,118	771	1,456	2,828	סך ההכנסות	
2,130	-	4	149	480	313	298	355	531	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	
5,593	148	352	456	460	366	227	920	2,664	הוצאות תפעוליות ואחרות	
2,116	(39)	1,328	(276)	604	439	246	181	(367)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	
885	7	490	(37)	227	165	90	68	(125)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	
1,238	(46)	845	(239)	377	274	156	113	(242)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	
(109)	(109)	-	-	-	-	-	-	-	הפסד מפעילות מופסקת	
1,141	(155)	854	(236)	377	274	156	113	(242)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	
292,845	-	914	12,760	73,650	41,268	96,365	30,756	37,132	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	
417,005	-	43,783	17,103	53,619	29,469	-	55,850	217,181	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	

* סווג מחדש.

- (1) כולל יתרת אשראי בגין פעילות שאילות והשאלות ובגין תיחום חשיפה בנגזרים בסך של כ-2,897 מיליוני ש"ח.
- (2) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
- (3) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה [פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה"](#) בדוח ממשל תאגידי.

2.6. חברות עיקריות

2.6.1. חברות בישראל

קבוצת פועלים אקוויטי

קבוצת פועלים אקוויטי (לשעבר: "פועלים שוקי הון"), המהווה את זרוע ההשקעות הראליות של הבנק ומוחזקת בבעלות מלאה, פועלת בשני תחומים עיקריים:

- השקעות ישירות בחברות בהון ומעין הון (מזנין) וכן השקעה ויזום קרנות השקעה פרטיות. מדיניות ההשקעות בפועלים אקוויטי מותאמת למגבלות חוק הבנקאות (רישוי) ולפיכך כוללת, בין היתר, החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה). פועלים אקוויטי מבצעת את ההשקעות במגוון סקטורים הכוללים, בין היתר: תשתיות, אנרגיה מתחדשת, תעשייה, נדל"ן, טכנולוגיה ופינטק.
- פעילות בנקאות להשקעות בארץ ובחו"ל, אשר במסגרת פעילות זו, פועלים אקוויטי מעמידה מגוון שירותים הכוללים: ייעוץ פיננסי ואסטרטגי למיזמים ורכישות וליווי חברות בהשקעות שונות בארץ ובחו"ל וייעוץ לגיוס הון ציבוריים ופרטיים בחו"ל. בנוסף, פועלים אקוויטי מחזיקה בפועלים אי.בי.אי. - ניהול וחיתום בע"מ (חברה ציבורית, שיעור ההחזקה כ-27.44%), העוסקת במתן שירותי ייעוץ, חיתום וניהול הנפקות ציבוריות בישראל ובגיוס הון בדרך של הנפקות פרטיות.

במהלך שנת 2020 וכן בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הגדיל הבנק את היקף ההשקעות המבוצעות בפועלים אקוויטי, במסגרת מתווה השקעות רב שנתי עד לשנת 2022 אשר אושר בדירקטוריון הבנק.

יתרת ההשקעות של פועלים אקוויטי ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה בסך של כ-2.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. בנוסף, קיימות התחייבויות להשקעה בסך של כ-0.8 מיליארד ש"ח נכון ליום 30 בספטמבר 2021.

תרומת פועלים אקוויטי לתוצאות הפעילות של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמה ברווח בסך של כ-268 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקרו מרווח משערך מניות לאור אינדיקציות לעליית שווי הנובעות מגיוסים ועסקות שבוצעו במניות החברות בין בעלי מניות קיימים לחדשים, במחירים גבוהים מעלות ההשקעה. בנוסף, חל גידול ברווח ממימוש השקעות ובחלק החברה ברווחי חברות כלולות.

השקעת הבנק בפועלים אקוויטי הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2021 ב-2.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-1.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. תשואת הרווח הנקי להשקעה של קבוצת פועלים אקוויטי הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ב-18.6% בחישוב שנתי, בהשוואה ל-3.1% בתקופה המקבילה אשתקד.

2.6.2. חברות מחוץ לישראל

Hapoalim (Switzerland) Ltd (להלן: "הפועלים שוויץ")

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ, שעסקה בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ. למועד הנכחי לא נותרו חשבונות לקוחות בשלוחה. הבנק פועל להחזרת הרישיון הבנקאי.

ההפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 של הפועלים שוויץ הסתכם בסך של 29 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה להפסד בסך של 39 מיליון פרנק שוויצרי בתקופה המקבילה אשתקד.

Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, המוחזק בשיעור של 69.83% על-ידי הבנק והפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. במסגרת התוכנית האסטרטגית, הבנק פועל למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. במקביל, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף. בחודש פברואר 2021 התקשר הבנק, יחד עם בעל מניות המיעוט, בהסכם למכירת מלוא החזקות הצדדים (100%) בבנק פוזיטיף לרוכש. לאחר שהרוכש לא עמד בהתחייבויותיו ובמועדים שנקבעו להשלמת העסקה על רקע קשיי מימון, ועל אף שהתקבלו לגביה כל האישורים הרגולטוריים הדרושים, הודיעו הבנק ובעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף לרוכש ביום 28 בספטמבר 2021 על ביטול ההסכם וסיום עסקה ועל כך שהם שומרים על זכויותיהם לפיצויים כנגדו בשל הפרותיו.

בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, לו קיימות טענות כנגד הבנק בנוגע להשפעה לכאורה של הבנק על ניהול בנק פוזיטיף, ואשר עליהן התחייב לוותר בכפוף להשלמת עסקת המכירה, פתח בהליכים משפטיים (בעצמו ועל-ידי דירקטורים מטעמו) כנגד בנק פוזיטיף במטרה לבטל החלטות שקיבלה האסיפה הכללית של בנק פוזיטיף.

לפרטים בדבר הנחיות בנק ישראל להגדלת שיעורי השקלול של נכסי הסיכון וניכוי מסגרת קווי האשראי מההון הפיקוחי, ראה [פרק הון והלימות הון](#) לעיל. יתרת האשראי לציבור של בנק פוזיטיף ליום 30 בספטמבר 2021 הסתכמה ב-715 מיליון לירות תורכיות (כ-260 מיליון ש"ח), בהשוואה ליתרה בסך של 700 מיליון לירות תורכיות (כ-302 מיליון ש"ח) בסוף שנת 2020.

התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיף בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 הסתכמו בהפסד של כ-2 מיליון לירות תורכיות לעומת הפסד בסך של כ-40 מיליון לירות תורכיות בתקופה המקבילה אשתקד.

סך השקעת הבנק בבנק פוזיטיף ליום 30 בספטמבר 2021 בהון ובאמצעים אחרים, לאחר הכרה בהפסד מירידת-ערך, הסתכמה ב-97 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-99 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020.

לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית](#) בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי להלן.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל.

מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2021" להלן "דוח על הסיכונים".

3.1 תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בדיקה מקיפה להערכת הסיכונים להם הוא חשוף ובחינת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטוית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. הפיקוח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות הפיקוח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים. מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, והממונה על החטיבה הקמעונאית הגב' ד. רביב. חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הינו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות דירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

3.2 סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי.

תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.

- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה ["דוח על הסיכונים"](#).

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה

הבנק ממשיך לבחון את השפעות משבר הקורונה תוך בחינת תרחישים פנימיים ובפרט, הבנק בוחן את השלכות התרחישים על תיק האשראי וזאת גם ככלי תומך לבחינת נאותות הפסדי האשראי. יודגש כי תרחישים כאמור מבוצעים בגישות שונות הנהוגות בכל בנק והתלויות באופן ניהול הסיכונים של כל תאגיד בנקאי ולפיכך יתכנו הערכות שונות, לעיתים אף באופן מהותי בין התאגידים הבנקאים. בתרחיש אשר שימש את הבנק לאתגור יתרת ההפרשה הקבוצתית הבנק מניח כי אם תהיה התפשטות נוספת של הנגיף היא לא תביא להגבלות מהותיות על הפעילות הכלכלית. בהתאם להנחה זו, צמיחת המשק נמשכת וצפויה לעמוד על כ-6.7% בשנת 2021. שיעור האבטלה הצר, שאינו כולל את העובדים בחופשה ללא תשלום בשל הקורונה ועובדים שעזבו את שוק העבודה מאז פרצה המגיפה, צפוי לעמוד על 5.7% בסוף שנת 2021. המדיניות המוניטרית המרחיבה צפויה להיוותר על כנה, ריבית בנק ישראל צפויה להיוותר ברמה של 0.1%.

יתרת ההפרשה הקבוצתית הופחתה ברבעון הנוכחי בסך של כ-0.1 מיליארד ש"ח והיא מסתכמת לתאריך הדוחות הכספיים בכ-4.4 מיליארד ש"ח והיא מהווה "כרית ביטחון" אל מול התממשות אפשרית בעתיד של הפסדי האשראי הפרטניים ובמחיקות האוטומטיות, קרי: הכרה בהפסדי אשראי גבוהים יותר על-ידי הגדלת יתרת ההפרשה הקבוצתית אל מול התממשות עתידית אפשרית של הפסדים פרטניים ומחיקות אוטומטיות. בהתאם לתרחיש שערך הבנק ככל שיתממשו נתוני התרחיש וככל שהשפעת נתוני התרחיש על איכות התיק תהיה על-פי המודלים וההנחות שנקטו, רמת הפסדי האשראי האפשריים של הבנק בשנה הקרובה עשויה בהסתברות שאינה זניחה, לקטון ב-0.2 מיליארד ש"ח או לגדול ב-0.3 מיליארד ש"ח ביחס להוצאה להפסדי אשראי החזויה בשנה הקרובה בתרחיש הייחוס.

השינוי בהפרשה להפסדי אשראי נובע בעיקרו כתוצאה מהקטנת ההפרשה הקבוצתית כדי לבטא שיפור בתחזיות לגבי מצב המשק והיקף הפסדי האשראי העתידיים.

כפי שתואר לעיל, בשל אי הודאות הרבה השוררת יודגש כי הנחות שונות היו יכולות להביא לתוצאות שונות אף באופן מהותי מאילו המתוארות לעיל וכמו-כן עשויות להביא לתוצאות שונות בין התאגידים הבנקאים השונים. הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בפרק 1.1 לעיל, הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל.

3.2.1. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב משבר התפשטות נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל במהלך שנת 2020 דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם למתווים נקבע כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל המשבר מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע כי, לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ-30 ימים במועד יישום השינויים.

ייצוב לוויים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, אשר הם לוויים תקינים הנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה ממשבר התפשטות נגיף הקורונה ככלל לא יחשב כארגון מחדש של חוב בעייתי, בפרט כאשר מתקיימים התנאים הבאים:

- השינוי בוצע בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה
- הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמו השינויים
- השינוי הוא לזמן קצר

בסוף שנת 2020 פרסם בנק ישראל מתווים עדכניים המתייחסים לשינויים בתנאי הלוואות שיאושרו לאחר ה-1 בינואר 2021. על-פי המתווים העדכניים תאגיד בנקאי רשאי לא לסווג בארגון מחדש של חוב בעייתי הלוואות לדיוור, אשראי צרכני, ואשראי לעסקים קטנים וזעירים, שלא היו בפיגור של 30 ימים או יותר במועד דחיית התשלומים, שלגביהן בוצעו מיום 1 בינואר 2021 ועד ליום 31 במרץ דחיות תשלומים במסגרת המתווה המעודכן, גם אם הדחייה המצטברת עולה על 6 חודשים. היקף החובות שנדחו בהתאם למתווים העדכניים, והשפעות יישום ההקלות בגינם אינם מהותיים. יצוין כי היקף החובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים פחת באופן ניכר.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [ביאור 1](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

הבנק העמיד לרשות לקוחותיו כלים, מוצרי אשראי ומוצרים נוספים להתמודדות עם המשבר. לפרטים נוספים ראה [פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה"](#) בדוח ממשל תאגיד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

להלן פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים החל מחודש מרץ 2020, במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים כאמור לעיל. הנתונים מייצגים את יתרת החובות נכון למועד הדיווח לאחר פירעונות שבוצעו בחובות שתקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה.

טבלה 1-3: פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים, במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי

חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח	פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים						פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽¹⁾				
	חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח	סכום התשלומים שנדחו	מספר הלוואות	יתרת חוב רשומה	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים
יתרת חוב רשומה	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר	מזה: מזה: 30 ימים או יותר
במיליוני ש"ח											
עסקים גדולים	649	45	68	103	-	-	546	546	-	7	2,130
עסקים בינוניים	340	51	56	27	-	17	313	296	-	52	1,774
עסקים קטנים וזעירים	435	1,253	163	34	-	49	401	352	-	67	5,668
אנשים פרטיים - ללא דיור	9	107	3	-	-	2	9	7	-	63	2,988
הלוואות לדיור	696	1,222	50	22	-	73	674	582	19	672	18,190
סך-הכל ישראל	2,129	2,678	340	186	-	141	1,943	1,783	19	861	30,750
פעילות בחו"ל	119	2	6	94	-	-	25	25	-	18	2,258
סך-הכל ליום 30.9.21	2,248⁽³⁾	2,680	346	280⁽²⁾	141	19	1,968	1,808	19	879	33,008
סך-הכל ליום 31.12.20	15,444	77,672	1,415	1,247	123	2,784	14,197	11,290	123	464	27,024

(1) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחיות שלהן הלווה זכאי לפי כל דין.
 (2) מזה: חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 95 מיליוני ש"ח.
 (3) מזה: כולל הלוואות בערבות מדינה בסך של כ-293 מיליון ש"ח אשר נמצאות בדחיית תשלומים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

אשראי בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, החליטה המדינה על הקמת קרן הלוואות ייעודית שעיקרה סיוע לעסקים קטנים, בינוניים וגדולים שנקלעו לקשיי תזרים כתוצאה מהתפרצות הנגיף. תנאי הלוואות נקבעו על-ידי משרד האוצר והינם אחידים לכל סוגי הלוואים:

- ריבית: שנה ראשונה ריבית אפס (משולמת על-ידי המדינה לבנק), שנה שנייה ואילך, פריים+1.5%
- תקופה: עד 10 שנים, כולל תקופת גרייס עד 12 חודשים
- בנוסף, אושר דחיית תשלומי הלוואות לתקופה של עד שנה, בהלוואות שבהן הסתיימה תקופת הגרייס הראשונה ולא שולמו יותר מ-3 תשלומי קרן.
- ביטחונות לקוח: עד 5% מגובה הלוואה המאושרת.
- סכום הלוואה:
- במסלול הכללי: 40% מהמחזור השנתי של הלקוח או 20 מיליון ש"ח, הנמוך מביניהם.
- במסלול המוגבר: 40% מהמחזור השנתי של הלקוח או 20 מיליון ש"ח, הנמוך מביניהם.

עד כה כ-80% מהאשראי בערבות מדינה ניתן לעסקים קטנים וזעירים וכ-20% נוספים לעסקים בינוניים וגדולים. הסיכון באשראי זה מגודר על-ידי המדינה על-פי השיעורים הבאים: עד 85% באשראי ספציפי, ולא יותר מ-15% לכלל התיק במסלול הכללי, ועד 95% באשראי ספציפי ולא יותר מ-60% לכלל התיק במסלול המוגבר שהושק ביום 21 ביוני 2020. המסלול המוגבר כולל עסקים שנפגעו באופן משמעותי מהתפשטות הקורונה ואשר הציגו ירידה משמעותית במחזור ההכנסות שלהם בשנת 2020 בהשוואה לשנה קודמת, ושהינם ללא יכולת תזרימית עצמאית להתמודד עם הנזקים התזרימיים.

לפרטים בדבר הבהרת הפיקוח על הבנקים בקשר עם הטיפול החשבונאי בדחיות תשלומים הניתנות להלוואות בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה, ראה [ביאור 1](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 2-3: פרטים בדבר יתרת החוב הרשומה של אשראי בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

ליום	ליום	
31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2020	2021	
במיליוני ש"ח		
4,366	4,286	עסקים קטנים וזעירים
995	844	עסקים בינוניים
306	234	עסקים גדולים
5,667	5,364	סך-הכל

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 3-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור⁽¹⁾

יתרה ליום 31.12.20				יתרה ליום 30.09.21				
סך-הכל	פרטי	דיור	מסחרי	סך-הכל	פרטי	דיור	מסחרי	
במיליוני ש"ח								
								סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽¹⁾
295,391	29,709	96,376	169,306	328,934	30,990	107,320	190,624	סיכון אשראי מאזני
156,262	21,068	7,685	127,509	172,515	18,626	6,853	147,036	סיכון אשראי חוץ-מאזני
451,653	50,777	104,061	296,815	501,449	49,616	114,173	337,660	סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
								סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
13,416	3,374	2,415	7,627	10,852	2,210	1,983	6,659	א. לא בעייתי - מאזני
10,630	807	653	9,170	8,848	732	637	7,479	ב. סך-הכל בעייתי ⁽²⁾
4,405	22	-	4,383	3,538	32	-	3,506	(1) השגחה מיוחדת
2,254	47	652	1,555	1,819	44	637	1,138	(2) נחות
3,971	738	1	3,232	3,491	656	-	2,835	(3) פגום
24,046	4,181	3,068	16,797	19,700	2,942	2,620	14,138	סך-הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
3,573	166	38	3,369	3,153	117	30	3,006	סיכון אשראי חוץ-מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
27,619	4,347	3,106	20,166	22,853	3,059	2,650	17,144	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
728	45	652	31	722	43	637	42	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾
479,272	55,124	107,167	316,981	524,302	52,675	116,823	354,804	סך-הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
								מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים
3,208	313	1	2,894	2,799	221	-	2,578	א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית
33	-	-	33	31	-	-	31	ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
3,241	313	1	2,927	2,830	221	-	2,609	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

כדי לשקף את השפעת המשבר, ביצע הבנק תהליכי החמרת דירוגים פנימיים על בסיס הערכות למידת השפעת המשבר על סגמנטים שונים בשילוב עם פרמטרים נוספים. כתוצאה מכך חל גידול משמעותי ביתרות האשראי שאינו בדירוג ביצוע בתחילת המשבר. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 חל שיפור בכל המגזרים בעקבות שיפור בנתוני הלווים והערכה מעודכנת של השפעות המשבר עליהם, החמרת הדירוגים הפנימיים והתאמה להערכה מעודכנת. עדכון הדירוגים הפנימיים צפוי להמשיך, בהתאם להערכות הבנק לגבי השלכות המשבר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 3-4: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
3,221	739	3,960
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
709	147	856
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה		
(177)	(5)	(182)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום		
(194)	(85)	(279)
חובות פגומים שנמחקו		
(724)	(140)	(864)
חובות פגומים שנפרעו		
2,835	656	3,491
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
2,012	698	2,710
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
121	135	256
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(80)	(73)	(153)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(463)	(134)	(597)
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו*		
1,590	626	2,216
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
1,342	111	1,453
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
241	92	333
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(204)	(31)	(235)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(472)	(114)	(586)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות		
(435)	(53)	(488)
נזקף לרווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(194)	(85)	(279)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה		
472	114	586
גביית חובות שנמחקו חשבונאית		
1,185	87	1,272
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		
(19)	-	(19)
* מזה: חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב		

טבלה 4-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
3,678	764	4,442
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
549	285	834
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה		
(4)	(3)	(7)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום		
(336)	(146)	(482)
חובות פגומים שנמחקו		
(528)	(123)	(651)
חובות פגומים שנפרעו		
3,359	777	4,136
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
667	707	1,374
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
1,760	260	2,020
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(145)	(131)	(276)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(264)	(109)	(373)
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו		
2,018	727	2,745
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
1,272	136	1,408
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
587	179	766
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(135)	(39)	(174)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(291)	(96)	(387)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות		
161	44	205
נזקף לדוח רווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(336)	(146)	(482)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה		
291	96	387
גביית חובות שנמחקו חשבונאית		
1,388	130	1,518
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		

טבלה 5-3: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.20	30.09.21	
1.29%	1.03%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.24%	0.21%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
2.00%	1.48%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.75%	1.29%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור**,*
155.18%	144.66%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
131.08%	119.87%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
2.55%	1.99%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.64%	(0.58%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.09%	(0.10%)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
4.28%	(6.60%)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
** כולל הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים.

ניתוח איכות התיק

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 נרשמה ירידה (שיפור) בכל מדדי סיכון האשראי לעומת סוף שנת 2020 להלן עיקרם:

- שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.
- שיעור ההוצאה (הכנסה) הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
- שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור (ריקברי) מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.

השיפור במדדי איכות התיק בתקופה זו הושפע במידה רבה מההתאוששות במשק ומצעדי התמיכה הממשלתיים כמו גם משיפור בהערכות השפעת המשבר בהתאם.

לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [טבלה 18-3 להלן](#).

3.2.2. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 30 בספטמבר 2021						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
310	30	(18)	212	597	32,596	33,608
677	(114)	(6)	434	668	89,010	90,549
446	(75)	(202)	135	356	32,541	34,520
789	(5)	(172)	273	872	38,301	40,255
223	(2)	(20)	6	159	46,431	46,733
184	22	(21)	92	184	14,683	15,978
67	2	(15)	39	72	8,499	9,003
1,428	(53)	(290)	1,570	3,491	43,789	48,243
4,124	(195)	(744)	2,761	6,399	305,850	318,889
520	-	(231)	-	608	113,677	116,295
622	(16)	(417)	657	733	49,438	52,493
5,266	(211)	(1,392)	3,418	7,740	468,965	487,677
-	-	-	-	-	2,084	2,084
-	-	-	-	-	45,075	45,075
5,266	(211)	(1,392)	3,418	7,740	516,124	534,836
503	(39)	(15)	751	2,697	32,484	36,625
5	-	-	-	-	47,005	47,163
508	(39)	(15)	751	2,697	79,489	83,788
5,774	(250)	(1,407)	4,169	10,437	595,613	618,624

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 358,527; 66,740; 1,219; 10,084 ו-182,054 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2020						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
380	53	102	373	961	30,922	32,348
570	(2)	44	473	621	67,921	70,253
594	(93)	104	242	1,133	25,089	27,735
957	126	277	422	1,244	33,645	36,561
247	9	56	30	195	38,025	38,476
186	49	88	101	121	13,352	14,469
81	8	32	40	71	7,319	7,765
1,636	30	392	1,771	3,348	36,644	41,849
4,651	180	1,095	3,452	7,694	252,917	269,456
733	6	296	1	695	99,915	103,153
1,078	194	487	777	849	51,538	56,234
6,462	380	1,878	4,230	9,238	404,370	428,843
-	-	-	-	-	2,710	2,710
-	-	-	-	-	48,385	48,385
6,462	380	1,878	4,230	9,238	455,465	479,938
503	27	251	611	2,505	30,358	34,380
9	-	1	-	-	40,952	41,640
512	27	252	611	2,505	71,310	76,020
6,974	407	2,130	4,841	11,743	526,775	555,958

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 11,774; 437; 65,785; 318,505 ו-159,457 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2020						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
358	14	43	331	826	30,904	32,186
568	(92)	(46)	480	744	73,583	75,580
569	(102)	65	178	1,009	27,119	29,529
966	126	282	456	1,305	35,866	38,483
239	8	49	6	186	41,398	41,714
223	59	134	105	199	13,941	15,257
84	11	38	40	79	8,049	8,500
1,663	17	410	1,726	3,986	37,249	42,545
4,670	41	975	3,322	8,334	268,109	283,794
752	5	314	1	627	103,585	106,659
1,023	209	447	740	808	50,568	54,909
6,445	255	1,736	4,063	9,769	422,262	445,362
-	-	-	-	-	2,833	2,833
-	-	-	-	-	51,398	51,398
6,445	255	1,736	4,063	9,769	476,493	499,593
481	8	210	562	2,469	29,391	33,910
5	-	(3)	-	-	37,504	38,156
486	8	207	562	2,469	66,895	72,066
6,931	263	1,943	4,625	12,238	543,388	571,659

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 321,591; 69,500; 368; 14,890 ו-165,310 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעוף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

3.2.3. בינוי והנדל"ן

טבלה 7-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

השינוי		יתרה ליום		יתרה ליום 30 בספטמבר 2021			סיכון אשראי הלוואות	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מסגרות לא מנוצלות ערבויות	סיכון אשראי כולל
		31 בדצמבר 2020	30 ביוני 2021	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי כולל				
31.12.2020	30.06.2021									
במיליוני ש"ח										
18.4%	5.4%	6,435	7,224	7,616	410	2,283	4,923	בנייה למסחר ושירותים		
7.8%	(13.9%)	449	562	484	26	67	391	בנייה לתעשייה		
18.9%	5.1%	50,213	56,813	59,705	*15,712	19,781	24,212	בנייה לדירור		
15.4%	8.6%	32,159	34,188	37,124	1,231	6,151	29,742	נכסים מניבים		
21.0%	5.6%	23,438	26,852	28,361	5,345	9,273	13,743	אחר		
18.3%	6.1%	112,694	125,639	133,290	22,724	37,555	73,011	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן		

* כולל סיכון אשראי בסך של כ-3,114 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות (ליום 30.06.21: 2,460 מיליוני ש"ח וליום 31.12.20: 3,098 מיליוני ש"ח).

הפעילות בענף הבינוי והנדל"ן התאפיינה בגידול משמעותי בשנה האחרונה, המוצא את ביטויו בין היתר בשיא ברמת הביקושים לדירות ובעלייה משמעותית במחירי הדירור וכן בגידול של כ-80% במדד הנדל"ן בבורסה (12 חודשים אחרונים), עד כה לא ניכרת פגיעה בענפי הבינוי והנדל"ן בעקבות משבר הקורונה. ניכרת רמה גבוהה של ביקושים בתחום הנדל"ן למגורים המתבטאת, בעליית מחירי הדירות ובהיקפי העסקות וכתוצאה מכך גדל הביקוש לאשראי בענף זה. הבנק אינו מזהה בשלב זה פגיעה משמעותית בעקבות המשבר אצל הלווים בענפי הנדל"ן המסחרי והנדל"ן למשרדים עם זאת, להערכת הבנק ייתכן וטרם התבררו במלואן השפעות המשבר על הביקוש למסחר ומשרדים בטווח הארוך.

על פי נתוני הלמ"ס חל גידול של כ-19% במכירת דירות חדשות בשנת 2020 לעומת שנת 2019, ובשמונת החודשים הראשונים של שנת 2021 רמת העסקות עלתה ב-33% לעומת התקופה המקבילה ב-2020. נתוני הלמ"ס למחצית הראשונה של 2021 הצביעו על התחלות בנייה בקצב נמוך וגם מלאי הדירות שבנייתן הסתיימה הוסיף לרדת.

בנוסף קיימות אינדיקציות התומכות בהמשך גידול ברמת הביקושים: תחזיות לגידול דמוגרפי הגבוה מקצב התחלות בנייה, סביבת ריבית נמוכה במשק, גידול בהכנסת משקי בית ומתעשרי הייטק חדשים.

על פי נתוני הלמ"ס חלה עליית מחירים של כ-4% בשנת 2020, ועלייה של כ-6.2% בשבעת החודשים ראשונים של שנת 2021. נציין כי במהלך שנת 2021 נסגרו מרכזי מקרקעין של רשות מקרקעי ישראל במחירי שיא באזורים שונים בארץ, המגלמים ציפייה לעליית מחירים נוספת. על רקע הגידול בפעילות הענף, חל גידול בביקושים לאשראי עסקי בענף הבינוי והנדל"ן. סך האשראי לענף הבינוי והנדל"ן גדל בכ-13% במערכת הבנקאית בשנת 2020, וכ-10% נוספים במחצית הראשונה של 2021. כמו-כן, ניכר גידול והתרחבות משמעותיים של חברות מימון חוץ בנקאי לענף הנדל"ן בשנה האחרונה. על רקע הצמיחה והגידול בביקושים לענף הנדל"ן ומדיניות הממשלה להרחבת היצע הקרקעות והיצע הדירות בשנים הקרובות, הבנק הגדיל את פעילות המימון לענפי הנדל"ן ופרויקטי הנדל"ן, תוך התאמות והקלות מסוימות. כתוצאה מכך נרשמה צמיחה בתיק האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, תוך עלייה מתונה בשיעורי המימון במקביל לשחיקה מסוימת של מרווחי האשראי, אך הבנק פועל בהתאם למסגרת ניהול סיכון האשראי ותוך בחינה של רווחיות מתואמת סיכון.

ליום 30 בספטמבר 2021 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-133 מיליארד ש"ח. סך סיכון האשראי לציבור בענפי הבינוי והנדל"ן עלה בתשעת החודשים של שנת 2021 בכ-18% ובכ-6% ברבעון השלישי, העלייה ניכרת במרבית הסגמנטים.

תיק הבינוי לדירור מהווה כ-45% מחשיפת הבנק לענף הבינוי והנדל"ן וכולל מימוני קרקעות למגורים וליווי פרויקטי בנייה למגורים ברחבי הארץ. הבנק מממן הקמת מבנים למסחר, שירותים ותעשייה וכן נכסים מניבים להשכרה בתחומי הדירור, המשרדים, המסחר והתעשייה, זאת בהיקף של כ-34% מסך התיק. בנוסף מממן הבנק עבודות הקמת פרויקטי תשתית, קבלנות ועבודות בנייה מיוחדות. תחום זה מהווה כ-21% מהתיק.

טבלה 8-3: ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינו והנדל"ן

השינוי		ליום	יתרה ליום	יתרה ליום	יתרה ליום
31.12.20	30.06.21	31 בדצמבר 2020	30 ביוני 2021	30 בספטמבר 2021	30 בספטמבר 2021
		במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי					
20.5%	6.6%	106,627	120,580	128,503	סיכון אשראי שאינו בעייתי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי					
(51.7%)	33.0%	1,768	642	854	בעייתי שאינו פגום
17.4%	(4.7%)	889	1,096	1,044	פגום
(15.3%)	(13.0%)	3,410	3,321	2,889	שאינו בעייתי
(21.1%)	(5.4%)	6,067	5,059	4,787	סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
18.3%	6.1%	112,694	125,639	133,290	סך-הכל

סך סיכון האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי ירד ברבעון השלישי בכ-5% ובכ-21% בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021. עיקר הירידה ברבעון השלישי הינה בגין אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי ואינו בעייתי (כ-13%) ובתשעת החודשים הראשונים של השנה הנה בגין אשראי בעייתי שאינו פגום (כ-52%). משקל סיכון האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי ירד מ-5.4% בדצמבר 2020 ל-4.0% ביוני 2021 ול-3.6% בספטמבר 2021.

כימות ומדידת הסיכון

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות האשראי לענפי הבינו והנדל"ן ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכויי אשראי לנדל"ן נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לענפי הבינו והנדל"ן בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות, בין היתר, לשיעורי LTV, מצב הנכס, איכות ושווי הביטחונות המגבים, היקף החוב הבעייתי ותקופת האשראי. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים המתפרסמים ביחס לכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור. הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת ההשפעה גם על האשראי לבינו ונדל"ן.

תהליך החיתום לאשראי חדש בענף נעשה תוך שימוש במדיניות אשראי סדורה לסוגי המימון השונים בענף כדוגמת מימון קרקעות, מימון בנייה למגורים, מימון בנייה והנבה של נכסים מניבים. המדיניות כוללת קריטריונים איכותיים וכמותיים כגון שיעור הון עצמי, LTV מקסימלי, יחס כיסוי מינימלי ורגישות לירידת מחירי קריטריונים אלו מותאמים לסוג הנכס הממומן ומגדרים את תיאבון הסיכון בענף. חיתום אשראי חדש נעשה תוך קביעת רווחיות מתואמת סיכון.

הבנק הביא לידי ביטוי בחישובי ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי שינויים ומגמות באיכות התיק. ברבעון זה בוצעו התאמות לאור הגידול המהיר באשראי בענף ובגין עלייה באשראי בשיעור מינוף גבוה או ללא ביטחון נדל"ן בישראל.

ביום 7 בינואר 2021 פרסם בנק ישראל התאמות נוספות לנוהל בנקאי תקין 250 (הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה) - במסגרתו ניתנה התייחסות גם לנוהל בנקאי תקין 315 - מגבלת חבות ענפית. במסגרת העדכון, הוגדר כי מגבלת האשראי לענף בינו ונדל"ן בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות תעלה משיעור של 20% ל-22% מסך-כל חבויות הציבור ומגבלת האשראי לענף בינו ונדל"ן תעלה משיעור של 24% ל-26% מסך-כל חבויות הציבור. תוקף ההקלה הוארך עד תום 24 חודשים מיום 31 בדצמבר 2025, ובלבד שהשיעור לא יעלה על השיעור ביום 31 בדצמבר 2025 או שיעור המגבלה הענפית כקבוע בנוהל בנקאי תקין 315, הגבוה מבניהם. הבנק מנהל באופן שוטף את חבות האשראי לענף בינו ונדל"ן. כחלק מניהול העמידה במגבלה והסיכון הכולל בענף, במהלך הרבעון השלישי של שנת 2021 הרחיב הבנק את היקף הביטוח שנרכש מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק המכר ועשוי לנקוט בצעדים נוספים בעתיד להמשך ניהול המגבלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

3.2.4. חשיפת אשראי למדינות זרות

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 9-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 30 בספטמבר 2021			
חשיפה					
מאזנית	חוץ-מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾	מאזנית	סך-הכל ⁽³⁾⁽²⁾	חוץ-מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾	סך-הכל
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות-הברית	30,735	8,163	38,898	20,098	6,496
שוויץ	794	1,071	1,865	1,219	1,022
אנגליה	8,021	5,900	13,921	9,178	4,051
גרמניה	647	1,316	1,963	847	1,249
צרפת	1,240	1,180	2,420	1,963	1,099
אחרות	10,930	3,435	14,365	9,905	2,411
סך-כל החשיפות למדינות זרות	52,367	21,065	73,432	43,210	16,328
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS:	273	58	331	133	67
פורטוגל, איטליה, יוון וספרד					
מזה: סך החשיפות למדינות LDC	838	54	892	1,271	208
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות*	11	-	11	9	-
200					
1,479					
9					

שורת "מזה: סך החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

* רשימת המדינות עם בעיות נזילות מבוססת על מספר קריטריונים שנקבעו על-ידי הבנק. התפשטות נגיף הקורונה העלתה את פרמיות הסיכון בשווקים הפיננסיים, וזו בלטה בשווקים המתעוררים. בהתאם ובשל התפתחות בשוקי ההון ואחרים, נכללו בתקופת הדוח מדינות נוספות ברשימת המדינות עם בעיות נזילות ובכללן תורכיה, שהינה מדינת הפעילות של בנק פוזיטיף, המוחזק על-ידי הבנק. יודגש כי הוספה של מדינות לרשימה לא בהכרח מייצגת הרעה שייחודית למדינה זו, וכמו-כן שיפור באותם אינדיקטורים יוביל בהתאם לעדכון הרשימה.

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

3.2.5. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

טבלה 10-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 30 בספטמבר 2021				
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
4,209	2,026	2,183	4,818	1,886	2,932	AA- עד AAA
17,065	1,924	15,141	13,853	2,396	11,457	A- עד A+
849	84	765	628	105	523	BBB- עד BBB+
23	19	4	20	16	4	B- עד BB+
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
202	43	159	205	58	147	ללא דירוג
22,348	4,096	18,252	19,524	4,461	15,063	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
22,348	4,096	18,252	19,524	4,461	15,063	סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
5	-	5	8	1	7	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים במדינות הבאות:
 ספרד - סך חשיפה של כ-213 מיליון ש"ח, מזה סך של 192 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 8 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ וסך של 13 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך חשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-73 מיליון ש"ח, מזה סך של 42 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 12 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ וסך של 19 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
 איטליה - סך חשיפה של כ-106 מיליון ש"ח, מזה סך של 103 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 2 מיליון ש"ח בדירוג BB (סך החשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-16 מיליון ש"ח, מזה סך של 15 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 1 מיליון ש"ח בדירוג BB).
 אירלנד - סך חשיפה של 1 מיליון ש"ח ללא דירוג (סך החשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-1 מיליון ש"ח ללא דירוג).
 ביוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
- (2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
- (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות S&P-Fitch, Moody's.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2021 בכ-19.5 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-2.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-22.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020. ירידה זו נבעה מקיטון בחשיפה המאזנית בסך כ-3.2 מיליארד ש"ח בעיקר כתוצאה מירידה באחזקות הבנק באגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים, ומעלייה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-0.4 מיליארד ש"ח. כ-95.6% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה.

החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-79.4% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 19.6% בחברות ביטוח ו-1% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות מערב אירופה (66.8%), ובארצות-הברית (24.8%). הבנק מוסיף לקיים ניטור תכופ ושוטף אחר ההשלכות השליליות של מגפת הקורונה על הכלכלה העולמית ועל התוצאות הכספיות של המוסדות הפיננסיים בעולם, ובמידת הצורך פועל לצמצום מכלול הסיכונים הרלוונטיים ובכללם סיכון האשראי וסיכון הסליקה. נתוני "בנקים וממשלות בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק, בפרק סקירת הסיכונים וב"דוח על הסיכונים" - (להלן: הגילוי לפי ענפי משק), כולל את החשיפות בגין בנקים בחו"ל ולא כולל מוסדות פיננסיים אחרים אשר מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. בנוסף, בענף זה נכללים בנקים מרכזיים בעוד שהטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים. בגילוי לפי ענפי משק "סיכון האשראי הכולל" מכיל יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים בעוד שהטבלה לעיל כוללת רק יתרות מאזניות בגין נגזרים. כמו-כן, סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי לפי ענפי משק כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

3.2.6. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 3-11: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום			
31.12.20	30.09.20	30.09.21	
במיליוני ש"ח			
יתרות אשראי			
99,495	97,103	109,989	הלוואות מכספי הבנק
1,055	1,092	983	הלוואות מכספי האוצר*
175	164	216	מענקים מכספי האוצר*
100,725	98,359	111,188	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום	30.09.21	
31.12.20	30.09.20	30.09.21	
במיליוני ש"ח			
ביצוע			
20,558	15,228	19,890	סך-הכל הלוואות מכספי הבנק
הלוואות מכספי האוצר			
106	87	49	הלוואות
61	45	41	מענקים
167	132	90	סך-הכל מכספי האוצר
20,725	15,360	19,980	סך-הכל הלוואות חדשות
2,031	1,590	1,937	הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק
22,756	16,950	21,917	סך-הכל הלוואות שניתנו

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 3-12: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

שיעור חוב בעייתי	חוב בעייתי	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור	הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור (כולל הפרשה לפי עומק הפיגור)	שיעור הפיגור	הסכום בפיגור מעל 90 יום מתוך סך החובות הבעייתיים	יתרת חוב רשומה	
במיליוני ש"ח/באחוזים							
0.58%	642	0.48%	527	0.10%	112	109,989	30.09.2021
0.68%	676	0.76%	758	0.12%	122	99,495	31.12.2020
0.78%	702	0.50%	446	0.12%	109	89,777	31.12.2019

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 שיעור הפיגור, שיעור החוב הבעייתי ושיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ירדו לעומת סוף 2020 ונמוכים גם בהשוואה לסוף 2019.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-13: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד					
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח		
10.5%	109,989	0.1%	162	24.9%	27,358	12.5%	13,746	39.3%	43,246	23.2%	25,477	30.09.21
10.8%	99,495	0.2%	200	25.7%	25,573	13.7%	13,619	38.8%	38,623	21.6%	21,480	31.12.20
10.2%	89,777	0.3%	266	26.5%	23,834	15.4%	13,811	38.5%	34,565	19.3%	17,301	31.12.19

לפרטים בדבר הוראות הפיקוח על הבנקים על עדכון מגבלת הלוואות לדיור בריבית הפריים, ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהלת החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת ההשפעה גם על תיק המשכנתאות. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 3-14: התפתחות יתרות אשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים

2020	2021				רבעון שלישי	
	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי		
						במיליוני ש"ח
97,103	99,495	101,340	105,466	109,989		יתרות לסוף תקופה
2.6%	2.5%	1.9%	4.1%	4.3%		שינוי ביתרות
5,285	5,365	5,069	7,159	7,752		ביצוע הלוואות חדשות

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים טבלה 15-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.20	31.12.20	31.03.21	30.06.21	30.09.21	
מאפיינים					
43.3%	41.3%	41.5%	41.8%	40.0%	שיעור מימון מעל 60%
0.0%	0.3%	0.1%	0.1%	0.1%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
58.4%	59.3%	58.6%	59.8%	60.4%	שיעור בריבית משתנה
5.1%	5.3%	5.2%	3.8%	4.5%	שיעור הלוואות לכל מטרה
6.9%	9.6%	10.6%	9.3%	11.1%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
8.1%	8.1%	8.0%	8.1%	8.1%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
24.6	24.6	24.5	24.5	24.6	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

נמשכת מגמת העלייה ביתרות הלוואות לדיור.

במדדי איכות התיק נרשמה עלייה (החמרה) במדדים הבאים:

- שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
- שיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה
- שיעור ביצועי הלוואות בריבית משתנה
- יציבות נרשמה במדדים הבאים:
- שיעור החזר מהכנסה מעל 40%
- תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה
- שיעור הקרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (עלייה קלה)

ירידה נרשמה במדד שיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%.

למרות הגידול בשיעור הביצועים החדשים בהלוואות לכל מטרה ובהלוואות למטרת השקעה, להערכת הבנק אין שינוי מהותי באיכות הביצועים, בהינתן הירידה בביצועים בשיעור מימון מעל 60% ושמירה על שיעור ביצועים אפסי בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%.

3.2.7. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת החזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאשרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום הלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי הלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבוניתו.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת החזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכנו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם: מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים, מדדי תאבון סיכון, מדיניות ונוהלי אשראי ומדרג סמכויות, ותהליכי בקרה בתחום סיכונים האשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 3-16: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	
	31.12.20	30.09.21		
				מאזני
9.24%	222	2,402	2,624	עו"ש חובה
(1.48%)	(353)	23,873	23,520	הלוואות ⁽¹⁾
(29.03%)	(18)	62	44	מזה: הלוואות בולט ובלון
4.56%	143	3,139	3,282	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
0.74%	33	4,470	4,503	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
0.13%	45	33,884	33,929	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
				חוץ-מאזני
(11.73%)	(2,491)	21,229	18,738	סיכון אשראי חוץ-מאזני
(4.44%)	(2,446)	55,113	52,667	סך-הכל סיכון אשראי כולל

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
 (2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלווה

ליום 31 בדצמבר 2020				ליום 30 בספטמבר 2021				במיליוני ש"ח
סך-הכל	הכנסה לחשבון			סך-הכל	הכנסה לחשבון			
	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח		מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	
3,477	1,037	965	1,475	3,483	1,071	983	1,429	עד 20
3,230	920	834	1,476	3,178	994	837	1,347	מ-20 עד 40
7,415	1,855	2,364	3,196	7,142	1,932	2,286	2,924	מ-40 עד 80
10,832	3,540	4,252	3,040	10,384	3,565	4,038	2,781	מ-80 עד 150
7,642	4,580	2,341	721	8,105	4,975	2,389	741	מ-150 עד 300
1,288	1,056	130	102	1,637	1,351	156	130	מעל 300
33,884	12,988	10,886	10,010	33,929	13,888	10,689	9,352	סך-הכל

(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

טבלה 18-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלויים

ליום	ליום	
31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2020	2021	
סיכון אשראי מאזני		
במיליוני ש"ח		
גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח		
18,127	17,998	עד 10
6,280	6,130	מ-10 עד 50
4,996	5,100	מ-50 עד 200
2,172	2,247	מ-200 עד 500
2,309	2,454	מעל 500
33,884	33,929	סך-הכל

טבלה 19-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2020			ליום 30 בספטמבר 2021			
סך-הכל	הלוואות הלוואות הריבית קבועה	הלוואות הריבית משתנה	סך-הכל	הלוואות הריבית קבועה	הלוואות הריבית משתנה	
במיליוני ש"ח						
תקופה לפירעון						
7,543	4,886	2,657	7,791	4,908	2,883	עד שנה
7,382	104	7,278	6,894	97	6,797	משנה עד 3 שנים
12,182	105	12,077	11,686	85	11,601	מ-3 עד 5 שנים
6,777	107	6,670	7,558	93	7,465	מעל 5 שנים
33,884	5,202	28,682	33,929	5,183	28,746	סך-הכל

טבלה 20-3: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני ליום		השינוי	יתרה ליום		
31.12.20	30.09.21		31.12.20	30.09.21	
במיליוני ש"ח					
2.4%	2.2%	(9.3%)	808	733	סיכון אשראי בעייתי
2.2%	1.9%	(11.2%)	740	657	מזה: סיכון אשראי פגום
0.1%	0.1%	(4.4%)	45	43	חובות בפיגור מעל 90 יום
0.6%	(0.1%)⁽¹⁾	⁽¹⁾ (110.2%)	209	(16)	מחיקות חשבונאיות (גביות) נטו לתקופה
3.0%	1.8%	(39.2%)	1,023	622	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ובעיקר ברבעון הראשון ירדה יתרת הלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של כ-0.8%. ברבעון השלישי גדל האשראי ב-1.0%. סך סיכון האשראי המאזני גדל בתשעת החודשים של שנת 2021 בכ-0.1%. בסיכון האשראי החוץ-מאזני חלה ירידה הנובעת בעיקר מירידה במסגרות כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק, עקב הערכות הבנק ליישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. לפרטים נוספים ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2021

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ממשיכה מגמת הירידה ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום בשיעור של 4.4%. ביתרת סיכון האשראי הבעייתית נרשמה ירידה של 9.3%, וכן נרשמה ירידה בשיעורו מסך סיכון האשראי המאזני. במחיקות החשבונאיות נטו לתקופה נרשמה הכנסה בסך של כ-16 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאה בסך של כ-209 מיליון ש"ח, בשנת 2020. בנוסף נרשמה ירידה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי של 39.2%. השיפור במדדים בתשעת החודשים של שנת 2021 הושפע במידה רבה מהתאוששות במשק ומצעדי התמיכה הממשלתיים וכן משיפור בפרמטרים של לווים רבים.

3.2.8 מימון ממונף

טבלה 3-21: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ליום 30 בספטמבר 2021			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	793	244	1,037
1	342	59	401
1	124	116	240
1	250	-	250
1	637	-	637
1	422	-	422
6	2,568	419	2,987

ליום 31 בדצמבר 2020			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
3	586	954	1,540
2	608	-	608
2	240	-	240
1	425	-	425
1	87	171	258
9	1,946	1,125	3,071

* בניכוי מחיקה והפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-747 מיליון ש"ח.

3.2.9. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 22-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

30 בספטמבר 2021			
מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	948	3,579	4,527
1	1,106	1,208	2,314
9	8,519	10,857	19,376
4	2,731	3,998	6,729
1	595	796	1,391
1	685	1,239	1,924
1	1,147	265	1,412
1	161	1,304	1,465
20	15,892	23,246	39,138

ענף משק

תעשייה	2	948	3,579	4,527
אספקת חשמל ומים	1	1,106	1,208	2,314
שירותים פיננסיים	9	8,519	10,857	19,376
בינוי ונדל"ן - בינוי	4	2,731	3,998	6,729
מידע ותקשורת	1	595	796	1,391
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	1	685	1,239	1,924
מים, שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור	1	1,147	265	1,412
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1	161	1,304	1,465
סך-הכל	20	15,892	23,246	39,138

31 בדצמבר 2020			
מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	1,078	3,496	4,574
1	748	1,029	1,777
8	9,389	8,113	17,502
2	902	2,058	2,960
1	729	489	1,218
1	919	470	1,389
1	337	1,588	1,925
16	14,102	17,243	31,345

ענף משק

תעשייה	2	1,078	3,496	4,574
אספקת חשמל ומים	1	748	1,029	1,777
שירותים פיננסיים	8	9,389	8,113	17,502
בינוי ונדל"ן - בינוי	2	902	2,058	2,960
מסחר בכלי רכב	1	729	489	1,218
מידע ותקשורת	1	919	470	1,389
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	1	337	1,588	1,925
סך-הכל	16	14,102	17,243	31,345

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

נכון ליום 30 בספטמבר 2021 לא קיימת קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313). הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

3.3 סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.

3.3.1 סיכון ריבית

- סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים. הסיכון כהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:
- סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** - סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- סיכון מרווח (Spread risk)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- סיכון אופציונליות** - נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמא הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- חשיפת הערך** - אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינויי הריבית;
- חשיפת ההכנסה החשבונאית** - השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינויי הריבית.

טבלה 23-3: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2021			
שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל	שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל	
במיליוני ש"ח						
33,143	275	32,868	37,833	50	37,783	שווי הוגן נטו מותאם*
32,465	2	32,463	35,694	(563)	36,257	מזה: תיק בנקאי

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2020			30 בספטמבר 2021			
שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל	שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל	
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
(703)	(117)	(586)	(136)	(15)	(121)	עלייה במקביל של 1%
(719)	(86)	(633)	(137)	(5)	(132)	מזה: תיק בנקאי
737	108	629	180	21	159	ירידה במקביל של 1%
756	80	676	182	14	168	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים						
(586)	(132)	(454)	(367)	(73)	(294)	התללה ⁽¹⁾
543	150	393	420	58	362	השטחה ⁽²⁾
138	29	109	245	(4)	249	עליית ריבית בטווח הקצר
(176)	(18)	(158)	(232)	9	(241)	ירידת ריבית בטווח הקצר

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

טבלה 25-3: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 30 בספטמבר 2021			
סך-הכל	הכנסות ריבית שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית
במיליוני ש"ח					
1,211	176	1,035	1,277	124	1,153
1,193	158	1,035	1,276	123	1,153
(780)	(368)	(412)	(969)	(313)	(656)
(761)	(349)	(412)	(969)	(313)	(656)

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-ידי שינוי עקומי הריבית תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחי פיקדונות, מעבר כספים מעו"ש לפיקדונות במקרה של עליית ריבית לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת ריבית ובהנחה של רצפות ריבית כך שעקומי הריבית השונים יורדים לאפס. במגזר מטבע-החוץ עקום הריבית יורד לאפס או לריבית השלילית הקיימת הנמוך מביניהם. בחלק מהתרחישים. ההפסד התיאורטי במקרה של ריבית שלילית (מתחת לרצפה) עלול להיות גבוה יותר. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM. העלייה ברגישות ההכנסה נובעת מהמשך הגידול ביתרות עו"ש זכות.

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020 והדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2021](#).

3.3.2. סיכון שער חליפין

סיכונים המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.

טבלה 26-3: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ולשינויים במדד המחירים לצרכן

2020 בדצמבר		30 בספטמבר 2021	
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%
במיליוני ש"ח			
45	(38)	104	(112)
(8)	37	(1)	1
דולר ארצות-הברית			
אירו			
מדד המחירים לצרכן			
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%
(388)	273	(499)	481

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערוך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערוך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 14 בתמצית הדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתיד, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2021	
באחוזים			
א. בנתוני המאוחד			
140%	132%	127%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני הבנק			
139%	131%	126%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* היחס במאוחד ובתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב על בסיס יומי, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון הנזילות ובמדיניות גיוס המקורות. היחס הממוצע במהלך הרבעון השלישי של שנת 2021 (ממוצע תצפיות יומיות) עומד על 127% במאוחד ו-126% בתאגיד הבנקאי "סולו", כאשר הדרישה המזערית היא 100%. היחס הממוצע של הרבעון השלישי של שנת 2021 ירד לעומת הרבעון הקודם בכ-13%, על רקע גידול משמעותי באשראי במקביל לגידול בפיקדונות מלקוחות סיטונאים (עסקיים ופיננסיים) ובעקבות יישום הוראת רשות ההגבלים העסקיים להחיל סליקה יומית בכרטיסי אשראי (הבנק עבר לשלם למתפעלות ברמה היומית לעומת מועדים קבועים לפני יישום ההוראה). היחס נמצא ברמות דומות לאלו של ערב משבר התפשטות נגיף הקורונה. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש ותחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרים.

להרחבה בנושא סיכון הנזילות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#) וכן [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2021](#).

3.5 סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה ו/או נהלים ומערכות בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, ניהול המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ראשי, ניהול משאבי אנוש, בקורות תהליכים ועוד. הבנק ממשיך לנהל את משבר התפשטות נגיף הקורונה ונוקט בשורה של תהליכים ואמצעים לניטור ומזעור הסיכונים הרלוונטיים, תוך התאמת התנהלות הבנק באופן שוטף למצב התחלואה (התפשטות/דעיכה) ומתאים את הנחיות העבודה בהתאם לדרישות הרשויות. נכון למועד הדוח, הפעילות התפעולית חזרה לשגרה, תוך שמירה על הנחיות ויישום תקנות שעת חירום. ברבעון השלישי של שנת 2021 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

למידע נוסף בנושא סיכון תפעולי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

3.6 סיכון ציות

סיכון הציאות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציאות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308. תחת סיכון הציאות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניהול עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות החקיקה בישראל ליישום ה-FATCA וה-CRS והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציאות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציאות להוראות האמורות. במסגרת סיכון הציאות נכלל גם הסיכון בקשר עם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינית.

בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בנקאיים לבנקים הפלסטינאים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה.

בחודש ינואר 2018 קיבל הבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים מהיועץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר. כתב החסינות מגן על הבנק, נושאי משרה בו ועובדיו מפני הגשת כתב אישום בישראל בגין עבירות מסוימות בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור ביחס לשירותים שהבנק העניק או יעניק לבנקים פלסטיניים מיום 28 במרץ 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בהמשך לכתב החסינות, קיבל הבנק בינואר 2018 מכתב מהמפקחת על הבנקים ובו הודעתה כי לא יינקטו צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנק בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין והוצאות משפט) בהן יישא הבנק במסגרת הליכים אזרחיים או הליכים פליליים שלא הסתיימו בהרשעה אשר ננקטו כנגד הבנק, נושא משרה בו או עובד בקשר עם מתן השירותים הקורספונדנטים בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבויות החסינות והשיפוי הניתנות לבנק כאמור כפופות לסייגים שנקבעו בהן ולתנאים בהם על הבנק לעמוד. לאור בקשת המדינה לדחות את מועד סיום מתן השירותים הקורספונדנטים עד ליישומם של פתרון ארוך טווח למתן השירותים הקורספונדנטים, באמצעות הקמת חברה ממשלתית אשר תספק לבנקים פלסטיניים שירותים אלה - ניתן ביום 30 ביוני 2019 כתב שיפוי מעודכן. בהתאם לכתב השיפוי המעודכן, עודכן סכום השיפוי בו התחייבה המדינה כלפי הבנק כמפורט לעיל, לסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין כל הליך (ולא באופן מצטבר). בחודש יולי 2021 נמסר לבנק כתב שיפוי מעודכן בתוקף עד ליום 15 ביולי 2022 עם אפשרות למדינה להאריכו עד ליום 31 בדצמבר 2022. כתב החסינות הוארך אף הוא עד ליום 15 ביולי 2022.

[למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#)

3.7 סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק, קשר לגורם למפגע סביבתי. בשנים האחרונות התרחבה ההגדרה של סיכון סביבתי וכיום נהוג לראותו גם כסיכון גלובלי, הנובע מפוטנציאל ההשפעות המזיקות של שינויים סביבתיים על אנשים, מערכות אקולוגיות ופעילויות כלכליות ופיננסיות. סיכונים סביבתיים כוללים שינויי אקלים, פגיעה במגוון הביולוגי וזיהומי אוויר, מים וזרקעות. בהקשר זה מקובל לחלק את הסיכונים הסביבתיים לשני גורמי סיכון עיקריים: סיכונים פיזיים, המתממשים כהשפעה ישירה משינויי אקלים, כגון: אנרגיה מתחדשת, הפחתת פחמן, טכנולוגיות וחומרים "ירוקים" וכד'. מעבר, הנובעים מקידום מהליכים ומביצוע התאמות בתחום איכות הסביבה, כגון: אנרגיה מתחדשת, הפחתת פחמן, טכנולוגיות וחומרים "ירוקים" וכד'. לסיכונים סביבתיים, לרבות סיכוני שינוי אקלים, עלולה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על תאגידים בנקאיים, בכללם הבנק. סיכונים אלו יכולים להיכלל גם במסגרת חשיפת הבנק לסיכונים אחרים כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וסיכון זילות. בדצמבר 2020 שלח המפקח על הבנקים מכתב לתאגידים הבנקאיים בנושא ניהול סיכונים סביבתיים, בדגש על סיכון אקלים. זאת, כחלק מתהליך שנערך בפיקוח על הבנקים לגיבוש ואפיון מסגרת לניהול סיכונים סביבתיים, כהגדרתם לעיל, במערכת הבנקאות הישראלית, תוך שאיפה להתאמת הרגולציה והציפיות הבינלאומיות לסביבה המקומית. הבנק מתייחס לסיכונים סביבתיים כחלק מתהליכי ניהול הסיכונים השוטף שלו ובתוך כך נערך גם להרחבת ההתייחסות כמפורט במכתב, בהתאמה לרלוונטיות ולמהותיות בהקשר פעילותו העסקית של הבנק. בהמשך למכתב זה שלח הפיקוח על הבנקים בפברואר 2021 מכתב נוסף לתאגידים הבנקאיים, בו התבקשו למלא שאלון הערכה עצמית ביחס לסיכונים שונים של מסגרת ניהול סיכונים סביבה ואקלים. תוצאות השאלון צפויות להוות בסיס לשיחות של הפיקוח על הבנקים עם הבנקים בהקשר זה.

[למידע נוסף בנושא סיכון סביבתי ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020.](#)

3.8 סיכון מודל

סיכון המודל הינו סיכון להשלכות שליליות העשויות לבוא לידי ביטוי בהפסד כספי או השפעות לא פיננסיות (קבלת החלטות עסקיות ו/או אסטרטגיות שגויות, פגיעה במוניטין של הבנק ועוד), כתוצאה מהחלטות המתקבלות מתוצרי מודלים שגוים או שימוש לא הולם בתוצרי המודל. מקורות הסיכון הם ליקויים אפשריים באיכות נתוני קלט, מתודולוגיית פיתוח, יישום טכנולוגי ושימוש עסקי. סיכון המודל בקבוצה מנוהל על-ידי יחידה ייעודית ובלתי תלויה, יחידת ניהול סיכון מודל. היחידה מהווה מעגל בקרה שני לסיכון זה, בשיתוף פעילות תיקוף בלתי תלויה ביחידות נוספות בבנק. ניהול סיכון המודל כולל תיקוף בלתי תלוי, מעקב אחר פעולות להפחתת הסיכון המבוצעות ביחידות השונות, הגדרת תיאבון סיכון ואמידת הסיכון המצרפי. בהתאם להנחיית בנק ישראל משנת 2011, כל מודל בשימוש בבנק נדרש בתיקוף בלתי תלוי. החל מרבעון ראשון 2021 סיכון המודל מדווח במסגרת טבלת חומרת גורמי סיכון של הבנק. לאור חוסר הוודאות הנגרם ממשבר התפשטות נגיף הקורונה והסיכון הפוטנציאלי משימוש במודלים בעת הזאת, הוגבר ניטור סיכון המודל במודלים הרלוונטיים.

3.9. סיכונים אחרים

לפירוט והרחבה בנושא סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי וסיכון אסטרטגי ראה [דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

3.10. חומרת גורמי הסיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מהם. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים. לפרטים ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2020](#).

טבלה 28-3: חומרת גורמי הסיכון

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
סיכונים פיננסיים		
1.	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)*	בינונית
1.1	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות*	בינונית
1.2	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית	בינונית
1.3	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	בינונית
2.	סיכון שוק	נמוכה-בינונית
2.1	מזה: סיכון ריבית	נמוכה-בינונית
2.2	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	נמוכה
2.3	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	נמוכה-בינונית
3.	סיכון נזילות	נמוכה-בינונית
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
4.	סיכון תפעולי	בינונית
4.1	מזה: סיכון סייבר	בינונית
4.2	מזה: סיכון IT	בינונית
5.	סיכון משפטי**	נמוכה-בינונית
סיכונים אחרים		
6.	סיכון מוניטין	נמוכה-בינונית
7.	סיכון אסטרטגיה ותחרות	בינונית
8.	סיכון רגולציה וחקיקה	בינונית
9.	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל***	בינונית
10.	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם***	בינונית
11.	סיכון ציית	בינונית
12.	סיכון מודל****	בינונית

* על רקע שיפור בסביבה הכלכלית הורדה ברבעון שני 2021 רמת סיכון האשראי לבינונית.

** ברבעון ראשון 2021 הועלתה רמת סיכון משפטי לנמוכה-בינונית

*** על רקע שיפור בסביבה הכלכלית והתחסנות חלקים באוכלוסיה הורדו ברבעון הראשון של 2021 רמות סיכון מצב המשק בישראל ומצב המשק בעולם מגבוהה לבינונית-גבוהה וברבעון השני לבינונית.

**** החל מרבעון ראשון 2021 נוספה התייחסות לסיכון מודל. לפרטים ראה [פרק סיכון מודל](#) לעיל.

3.11. השפעת הפסקת פרסום ריבית הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות הליבור ולחדול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו בריבית משתנה. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, גובשו בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע בכל תעשיית הבנקאות בעולם ובארץ.

בחודש מרץ 2021 פורסם כי התקבלה החלטה על הפסקת פרסום ריבית הליבור החל מ-1 בינואר 2022 במטבעות הבאים: אירו, לירה שטרלינג, פרנק שוויצרי ויין וכן על הפסקת פרסום עתידית של ריבית הליבור הדולרית החל מ-30 ביוני 2023. באותה עת נקבעו, על-פי החלטות ISDA, שיעורי ההמרה של ריבית הליבור לריביות החדשות במכשירים הנגזרים הנסמכים על הפרוטוקול שלה.

כחלק מהיערכות הבנק לשינויים אלה הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק. הוועדה מעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על הריביות שצפויות להעלם, מבוצעים שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק וללקוחותיו. כמו-כן, הבנק החל בהערכות להתאמת המערכות הטכנולוגיות לריביות ולמנגנונים החדשים. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת. בחודש פברואר 2021 נשלח מכתב נוסף הכולל עדכונים על-פי המידע הנוסף שנודע לבנק. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות. ביום 22 במרץ 2020 פרסם ה-FASB הקלות יישום בטיפול החשבונאי בהחלפת חוזים מבוססי ליבור לעוגני ריביות חלופיות. הקלות אילו מתייחסות בעיקר לטיפול בשינוי תנאי חוב וחשבונאות גידור, אשר נועדו לאפשר רציפות בטיפול החשבונאי במצב של החלפת ריבית הליבור בעוגני ריביות חלופיות. הבנק בוחן את יישום הקלות אילו בחוזים הרלוונטיים.

בחודש אוקטובר 2021 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא "מעבר מריבית הליבור". ההוראה כוללת, בין היתר, התייחסות לתהליכים בבנק בבחירת הריביות האלטרנטיביות, התייחסות בנוגע לחוזים קיימים (ניהול המעבר), התייחסות לחוזים חדשים עד למועד הפסקת הפרסום וחוזים לאחר ה-31 בדצמבר 2021, התייחסות לפרסום מידע ללקוח וניהול הסיכונים הנובעים מהתהליך. הבנק נערך לביצוע הוראה זו בהקדם. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1](#) בתמצית הדוחות הכספיים ובאתר הבנק.

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1 מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2020. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

אומדני ההנהלה וההנחות העיקריות ששימשו, בעת יישום המדיניות החשבונאית של הקבוצה הינם עקביים עם אלו ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2020, למעט עדכון הנחות בקשר עם התחייבויות הבנק בגין זכויות עובדים מבוססות על חישוב אקטוארי. לפרטים נוספים ראה [ביאור 8](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

4.2. בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית. ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (רשות ניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקורות העיקריות. הבנק מבצע עבור שנת 2021 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות עבור השנה השוטפת. עיקר פעילות זו, על-פי המתוכנן, תושלם במהלך המחצית השנייה של השנה.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2021 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2021 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

דב קוטלר
המנהל הכללי

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 14 בנובמבר 2021

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזר בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרך כלל במועד קבוע מראש.

איגוח

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות המשקפות את התזרימים הצפויים בגין הלוואות שקובצו יחדיו.

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל 2/באזל 3

תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

הון רובד 1 - הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הסכמי רכש/מכר חוזר

הסכמים לרכישה או מכירה של ניירות-ערך בתמורה למזומן או ניירות-ערך, כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע

הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter

מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

B2B

Business To Business

פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

CVA

Credit Valuation Adjustment

חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act

חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation

התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

FINMA

Swiss Financial Market Supervisory Authority

הרשות המפקחת על המוסדות הפיננסיים בשוויץ.

GRI

Global Reporting Initiative

תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country

ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio

היחס בין סכום הלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

MTM

Mark to Market

שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Performing Loan

אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk

מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

מ
 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 8, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 83, 162,
 163, 164, 165, 166, 167, 213, 216
 מגזרי פעילות פיקוחיים 7, 8, 36, 37, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 83, 142,
 144, 146, 148, 150, 152, 154, 155, 156, 158, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 227
 מדינות זרות 28
 מימון ממונף 8, 69
 מינוף 8, 12, 19, 33, 35, 60, 83, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128
 מסגרות אשראי 27, 188, 207, 218

נ
 נגזרים 8, 21, 22, 27, 30, 31, 35, 42, 48, 56, 57, 58, 62, 63, 83, 88, 92,
 95, 97, 98, 99, 127, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 190, 191,
 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 206,
 227, 228, 230, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243,
 244
 נזילות 7, 12, 14, 32, 48, 61, 71, 72, 73, 74, 128
 ניהול סיכונים 73, 209
 ניירות-ערך 8, 11, 14, 21, 26, 28, 29, 30, 35, 48, 56, 57, 58, 76, 83,
 88, 92, 93, 97, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 121,
 127, 128, 129, 130, 139, 142, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 176, 177,
 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 191, 192, 193, 194,
 195, 196, 197, 198, 199, 208, 215, 216, 227, 233, 235, 237, 239, 244
 נכסים אחרים 56, 57, 58, 88, 92, 110, 111, 112, 167, 168, 169, 170, 171,
 172, 173, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187,
 190, 191, 192, 234, 238
 נכסי סיכון 34, 123, 144, 148, 152, 156, 160

ס
 סייבר 14, 48, 74
 סיכון אשראי 7, 8, 14, 18, 23, 27, 34, 36, 42, 48, 52, 55, 56, 57, 58, 59,
 60, 61, 62, 65, 66, 67, 69, 73, 74, 75, 83, 95, 111, 112, 113, 114, 123, 140,
 141, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181,
 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 193, 194, 195, 196, 219, 228, 231,
 244
 סיכונים אחרים 7, 74
 סיכון מוניטין 14, 18, 48, 74
 סיכון מימון 72
 סיכון נזילות 7, 12, 14, 48, 71, 74
 סיכון סביבתי 7, 18, 73
 סיכון רגולטורי 14, 48
 סיכון ריבית 14, 32, 48, 70, 74
 סיכון שוק 7, 14, 18, 48, 70, 73, 74
 סיכון תפעולי 7, 14, 18, 34, 48, 72, 73, 74, 123

א
 איגוח 98, 244
 אשראי לציבור 8, 14, 23, 26, 43, 44, 45, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 62,
 83, 88, 93, 95, 105, 110, 111, 112, 113, 114, 144, 148, 152, 156, 160, 162,
 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177,
 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192,
 193, 194, 195, 196, 219, 220, 222, 223, 224, 226, 227, 231, 233, 237,
 242, 243, 244

ג
 גידור 21, 34, 48, 75, 87, 95, 97, 98, 100, 127, 139

ד
 דיבינד 8, 13, 19, 31, 32, 33, 89, 90, 91, 93, 98, 122, 125, 126

ה
 הון והלימות הון 47, 210
 הון מניות 89, 90, 91
 הלבנת הון 18, 72, 73, 133, 225
 הלוואות לדירור 8, 26, 27, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46,
 49, 50, 52, 56, 57, 58, 63, 64, 65, 94, 110, 111, 112, 123, 125, 144,
 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 169,
 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 187, 188, 209, 221,
 222
 הליכים משפטיים 18, 129, 130, 131, 132
 הסכם שכר 121
 הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 175, 176, 177
 הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 23, 231

ו
 ועדת שטרומ 207, 218

ז
 זכויות עובדים 76, 77, 83, 92, 94, 116, 117, 118, 119, 120, 121

ח
 חובות פגומים 13, 14, 50, 52, 53, 54, 62, 94, 110, 111, 112, 144, 148,
 152, 156, 160, 166, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183,
 184, 185, 186, 193, 233, 237

י
 יעד הון 32

ע

עמלות 8, 12, 13, 20, 23, 24, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 86,
96, 129, 130, 131, 142, 146, 150, 154, 158, 162, 163, 164, 165, 166, 213,
219, 220, 222, 223, 224, 226, 227, 232, 233, 237
ענפי משק 8, 27, 29, 36, 62, 69

פ

פיקדונות הציבור 14, 26, 29, 30, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44,
45, 46, 83, 88, 97, 115, 144, 148, 152, 156, 160, 162, 163, 164, 165, 166,
190, 191, 192, 194, 195, 196, 219, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 227,
228, 235, 236, 239, 240, 243

ר

רגולציה 18, 19, 74
רווח למניה 86

ש

שווי הוגן 9, 21, 25, 30, 48, 70, 83, 87, 98, 100, 101, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 117, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147,
148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 230

ת

תגמול 89, 90, 91, 215, 244
תיק בנקאי 70, 71
תיק למסחר 28
תשלום מבוסס מניות 89, 90, 91, 92